

KOOPERATİFLERDE ORGANLAR VE ORGAN KARARLARININ HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

Cooperatives Bodies and Invalidity of Bodies Decisions

Doç. Dr. Burak ADIGÜZEL*
Arş. Gör. Özge DEMİRDELEN**

ÖZET

TTK m. 124/1 uyarınca kooperatifler, bir ticaret şirkettir. Kooperatifler, ortaklarının ekonomik menfaatini geliştirmek amacını taşımaktadır. Kooperatiflere ilişkin Türk Hukukunda ana düzenleme 1163 sayılı Kooperatifler Kanunudur (KoopK). KoopK hükümleri, TTK hükümlerine göre uygulanma açısından önceliklidir; KoopK aksine bir hükme yer vermediği hususlarda TTK'daki anonim şirketlere ilişkin hükümler, KoopK m. 98 atfı nedeniyle, uygulanacaktır. Bu husus kooperatif organlarının aldığı kararlar açısından da önemlidir. Makale konumuzun esasını kooperatif organ kararları oluşturmaktadır.

Makalede hükümsüzlük halleri olarak yaptırımın ağırlık derecesine göre geçersizlik halleri, anonim şirketlerle karşılaştırmalı olarak irdelenerek; yokluk, butlan ve iptal edilebilirlik durumları hukukî niteliklerine göre ele alınacaktır. Bu yaptırım hallerinde KoopK hükümlerinin uygulanması ve KoopK hükümler-

* Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Kayseri/Türkiye, badiguzel@erciyes.edu.tr, (ORCID-ID: 0000-0003-4118-3387).

** Çağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Mersin/Türkiye, ozgedemirdelen@cag.edu.tr, (ORCID-ID: 0000-0001-9046-5124).

Makale Geliş Tarihi: 29.08.2019

Makale Kabul Tarihi: 25.10.2019

rinin uygulanamadığı durumlarda TTK'nın anonim şirketlere ilişkin hükümlerinin kooperatif organ kararlarının hükümsüzlüğündeki etkisi de incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Butlan, Genel Kurul, İptal, Yokluk, Yönetim Kurulu.

ABSTRACT

In accordance with Article 124/1 of the Turkish Commercial Code, cooperatives are a trading company. Cooperatives aim to improve the economic interest of their partners. The main regulation in the Turkish Law on Cooperatives Law. The provisions of the Cooperative Law have priority in terms of implementation in accordance with the provisions of the Turkish Commercial Code; in cases where there is no provision contrary to the Cooperative Law, the provisions of the Turkish Commercial Code relating to joint stock companies shall apply due to Article 98 of the Cooperative Law. This is also important in terms of the decisions taken by the cooperative bodies. The topic of this article is the decisions of the cooperative organs.

In this article, the invalidity cases according to the severity of the sanction as invalidity cases have been examined comparatively with joint stock companies; situations of absence, nullity and cancellation will be dealt with according to their legal qualifications. In this case, the application of the provisions of Cooperative Law and in cases where the provisions of Cooperative Law cannot be applied, the effect of the provisions of the Turkish Commercial Code concerning joint stock companies on the invalidity of the decisions of the cooperative bodies will also be examined.

Key Words: Absence, Board, Cancellation, General Assembly, Nullity.

I. GİRİŞ

TTK m. 124'de, ticaret şirketleri; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketler olarak sayılmıştır. Yine aynı maddenin ikinci fıkrasında, doktrin ve vergi mevzuatında yapılan ayrıma benzer şekilde, ticaret şirketleri şahıs ve sermaye şirketleri şeklinde ayırarak; kollektif ile komandit şirketlerin şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketleri ise

sermaye şirketi olduğunu belirtilmiştir. Bu madde ile 6762 sayılı TTK'daki gibi kooperatifler ticaret şirketleri arasında yer almaya devam etmiştir¹.

Bu hükümde kooperatiflere, ne şahıs ne de sermaye şirketi arasında yer verilmiştir. Dolayısıyla kooperatifler ne şahıs ne de sermaye şirketi olup kendine özgü yapısı olan bir şirket türüdürler.

Kooperatiflerin faaliyette bulunabilmesi, bu faaliyetinde üçüncü kişilerle işlemlere girişebilmesi için şirketin organlara sahip olması gerekir. Kooperatifleri hak sahibi yapan, borç altına sokan ve şirketle ilgili bütün işleri yürüten organlar, genel kurul ve yönetim kuruludur.

Kooperatiflerin faaliyette bulunabilmesi, bu faaliyetinde üçüncü kişilerle işlemlere girişebilmesi için şirketin organlara sahip olması gerekir. Kooperatifleri hak sahibi yapan, borç altına sokan ve şirketle ilgili bütün işleri yürüten organlar, genel kurul ve yönetim kuruludur.

Kooperatifin zorunlu organları ise, genel kurul, yönetim kurulu ve denetçilerdir. Organlar iş ve işlemlere girişirken almış olduğu kararlar hukukî olmayabilir. Bu durumda organların yaptığı işlemlerin hükümsüzlüğünden bahsedilecektir.

Konumuzu da esas olarak kooperatifin organları tarafından alınan kararların hükümsüzlüğü oluşturmaktadır. Kooperatif organları kararlarının hükümsüzlüğü genel kurul ve yönetim kurulu açısından; yokluk, butlan ve iptal edilebilirlik başlıkları altında incelenecektir. Bir karar organı olmayan denetçilere organlar içinde değinilecek ancak denetçilerin yaptıkları işlemler kooperatif açısından yürütücü ve bağlayıcı nitelik taşımadığından, bu organın kararlarının hükümsüzlüğünden bahsedilmeyecektir.

Konumuz çerçevesinde öncelikle kooperatifin organlarının özelliklerine değinecek, daha sonra aldıkları kararların hükümsüzlüğü halinde ortaya çıkan hükümsüzlük hallerine ve bu hallerin yaptırım olarak kooperatiflerde uygulanmasına doktrin ve Yargıtay içtihatları açısından bakacağız.

¹ KENDİGELEN Abuzer; **Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, 3. Bası, İstanbul, 2016, s. 121.

II. Kooperatif Organları ve Özellikleri

1. Genel Kurul

Genel kurul, usulüne uygun çağrı üzerine belirli bir gündemi görüşmek ve karara bağlamak için ortakların bir araya gelmesinden oluşan, iradelerin açıklandığı, bilgi alındığı ve ortaklık işlerine ilişkin bazı hakların kullanıldığı karar organıdır.

KoopK m. 18, her ortağın üyelik haklarını, ada yazılı ortaklık senedi ile temsil olunması şartına bağlamıştır. Kanunî istisnalar dışında, kural olarak, her ortak genel kurula katılma hakkına sahiptir. KoopK m. 48/1 hükmü de, genel kurulda her ortağın bir oy hakkını haiz olduğu, kuralını getirmiştir. Oy hakkı, genel kurul toplantısında karar alınma aşamasına katılıp şirket bünyesinde, yönetim ve denetim hususlarında ortağın etkisinin bulunması adına tanınmış bir yetkidir². KoopK m. 48/1 ise, oyda imtiyaz hakkının tanınması yolunun kapatıldığını göstermektedir.

Söz konusu hüküm ile genel kuruldaki oy hakkının paya değil, pay sahibine tanındığı anlaşılmaktadır. Ancak pay sahiplerinin genel kurula katılma ve oy kullanma hakları birbirinden bağımsızdır. Zira ortak, oy hakkından yoksun olmasına rağmen (KoopK m. 50’de yer alan durumlar), genel kurula katılabilir³. Oy hakkından yoksunluğun genel kurula katılma ve bundan kaynaklanan konuşma, görüş açıklama, bilgi alma ve iptal davası açma gibi diğer haklara herhangi bir etkisinin olmadığı doktrinde kabul edilmektedir⁴.

Genel kurul kararları, “*pay sahiplerinin irade beyanı olan oyların belirli bir yönde yeter sayıda kullanılması ile oluşan kararlar*” olarak tanımlanabilir⁵. Kooperatif genel kurulunda alınan karar, toplantıda yapılan bir teklif için olumlu veya olumsuz şekilde dış dünyaya yansıtılan irade beyanlarının sonucu olarak da açıklanabilir.

Genel kurulda alınan bir karardan bahsedilebilmesi için konunun yazılı olarak sonuca bağlanmış olması gerekir. Kooperatifler açısından kararlar, genel

² Ayrıntılı bilgi için bkz. TEOMAN Ömer; **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu**, 1.Baskı, Ankara, 1983, s. 3.

³ YİĞİT İlhan; **Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar**, İstanbul, 2004, s. 207; Oy hakkından yoksunluğa ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. YİĞİT, s. 214 vd.

⁴ TEOMAN, s. 173.

⁵ KORKUT Ömer; **Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı**, Adana, 2012, s. 4.

kurulda ortakların asaleten veya temsilen hazır bulunmaları, mektupla oylarını kullanmaları veya temsilciler aracılığıyla oylarını kullanmaları şeklinde gerçekleştirilebilir (KoopK m. 54/1 b. 1-2). Toplantı yetersayısının⁶ sağlandığı bir toplantıda ortakların en az çoğunluğunun teklif lehine oy vermeleri veya ana sözleşme ile özel karar nisabı belirlendiği durumlarda özel nisabın sağlandığı hallerde karar meydana gelebilecektir.

Genel kurul kararının iki temel unsurdan meydana geldiği kabul edilmektedir. Bunlardan ilkinin, usulüne uygun olarak toplanmış bir genel kurul toplantısının varlığı oluşturmaktadır. Diğerisi ise ortaklık işlerine ilişkin bir teklif üzerine ortakların iradelerinin aynı yönde birleşmesidir. Her ne kadar genel kurulda ortaklar iradelerini açıklasalar da sonuç olarak alınan karar kooperatifin iradesi olarak kabul edilmektedir.

Genel kurul kararları esas olarak şirket iç ilişkilerinde, istisnai hâllerde⁷ ise dış ilişkilerde, hukukî sonuç sağlayan kararlardır. Genel kurul kararlarının belli bir hukukî sonuç sağlamaya yönelik irade beyanı olarak kabul edilmesi, kararların hukukî işlem⁸ olarak ifade edilmesi sonucunu sağlamaktadır⁹. Tüzel

⁶ Toplantı yetersayısı genel kurul tarafından karar alınabilmesi için, en az ne miktarda sermaye veya oyun toplantıda hazır bulunması gerektiğini belirleyen husustur. Bkz., İMREGÜN Oğuz; “Türk Hukukunda Anonim Ortaklıklarda Toplantı ve Karar Yetersayıları”, *İUHFM*, C. 50, S. 1-4, 1984, s. 349-350, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/95863>, e.t.:20.10.2019.

⁷ Aktifleri satma yetkisi dış ilişkide etki gösteren karara örnek gösterilebilir. TTK m. 538/2’ye göre, “*Önemli miktarda aktiflerin toptan satılabilmesi için genel kurulun kararı gereklidir. Bu karar hakkında 421 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları uygulanır.*”. Bu hüküm gereğince TTK m. 421/3-4 çerçevesinde karar, sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınır.

⁸ Genel kurul kararlarının hukukî işlem olduğuna dair doktrinde görüş birliği bulunmakta ise de, ne tür bir hukukî işlem olduğu hususu tartışmalıdır. Bu hususta, ARSLANLI Halil; **Anonim Şirketler**, İstanbul, 1960, s. 67; POROY, s. 522; PULAŞLI Hasan; **Şirketler Hukuku Şerhi**, C. 2, 3. Baskı, Ankara 2018, s. 1011. Genel kurul kararının oluşmasında pay sahiplerinin sayıca çokluğunu dikkate alarak değerlendirmede bulunan yazarlar genel kurul kararının çok taraflı hukukî işlem olduğunu kabul ederken (MOROĞLU Erdoğan; **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 8. Baskı, İstanbul, 2017, s. 11-14; PULAŞLI Hasan; “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi”, *GÜHFD*, 2013, C. 17, S. 1-2, s. 886; KORKUT, s. 4) iradenin tek kişinin, yani anonim şirketin tüzel kişiliğine ait olduğunu hareket noktası alan diğer grup yazarlar, genel kurul kararının tek taraflı hukukî işlem olduğunu ileri sürmektedirler (SAKA Zafer; **Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul**, 1. Baskı, İstanbul, 2004, s. 54). Konu ile ilgili olarak, genel kurul kararlarının pay sahiplerinin iradelerinden bağımsızlaşarak, şirket tüzel kişiliğinin iradesi olması sebebiyle tek taraflı hukukî işlem görüşünün benimsendiği doktrinde yer almıştır. Nitekim bkz. PASLI Ali; “Anonim Ortaklık Genel Kurulunda Kullanılan Oyun Hukukî Niteliği”, *İUHFM*, S. 1-2, İstanbul 2009, s. 172. Ancak, genel kurul kararlarının çok ta-

kişi iradesinin oluşması hukukî işlem türü ile gerçekleşir. Karar, tüzel kişinin iradesinin oluşması için oylamaya başvurularak dış dünyaya yansıyan; fakat dış âleme hukukî etki yapmayan¹⁰ bir iç hukukî işlem türüdür. Tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketlerinin iradesi de, kanuna ve ana sözleşmeye uygun olarak toplanarak, hukuken geçerli bir şekilde, genel kurulda yapılan oylama sonucunda oluşmaktadır¹¹.

2. Yönetim Kurulu

Şirketlerin yönetiminde serbestlik ilkesi, etkililik ve hesap verilebilirlik ile sınırlı kabul edilmektedir. Sınırlama ise kurumsal yönetimin (Corporate Governance) özünü oluşturmaktadır¹². Kurumsal yönetim ise ticarî ortaklık yapısının fiilî ve hukukî varlığının başlangıcından itibaren güvenli ve verimli ortaklık mekanizmasının oluşturulması ve bunun sürdürülmesi amacına yöneliktir¹³.

TTK öncesi dönemde kurumsal yönetim ilkelerini temel alan düzenlemeler sermaye piyasası ve bankacılık mevzuatında yer almaktadır. Ayrıca düzenlemeler sadece halka açık anonim şirketler için öngörülmüştür. TTK döneminde ise tüm sermaye şirketleri için ilkesel ve genel hükümler getirilmiştir. Kurumsal yönetim sisteminin temel ilkeleri evrensel nitelik taşımaktadır. Bu ilkeler; eşitlik, kamuyu aydınlatma, hesap verme ve sorumluluktur¹⁴. İşte yöne-

raflı hukuki işlem olduğu görüşünün baskın olduğu görülmektedir. Bu yönde, MOROĞLU, s. 10; KORKUT, s. 4.

⁹ MOROĞLU, s. 9; KORKUT, s. 4.

¹⁰ Diğer ifadeyle kararın dış âleme hukukî etki yapmaması, hukukî sonuç doğurmadığı anlamına gelmemektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. HATEMİ Hüseyin; **Medeni Hukuka Giriş**, İstanbul, 1999, s. 111.

¹¹ Hukukî işlem olarak görülmemesindeki nedeni; genel kurul kararının iç ilişkiye yönelik bir nitelik taşımasıdır. Genel kurul kararı sonuçlarının iç ilişkiye etki edip ortaklık dışındaki üçüncü kişilere yönelik olmaması, onun hukukî niteliğini hukuki işlem olmaktan çıkarmaya çağına yönelik açıklamalar için bkz. PASLI, s. 170.

¹² PLESSIS Jean du, LUTTERMANN Claus; “Corporate Governance in the EU, the OECD Principles Of Corporate Governance and Corporate Governance in Selected Other Jurisdictions”, *German Corporate Governance in International and European Context*, Springer, 2007, 215-256, s. 235.

¹³ TANÖR Reha, “Kurumsal Yönetim Arayışları Doğrultusunda Banka Yönetim Kurulunda Bağımsız Üyelik”, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2005, s. 108, <https://docplayer.biz.tr/1481968-Kurumsal-yonetim-arayislari-dogrultusunda-banka-yonetim-kurulunda-bagimsiz-uyelik-sunum.html>, e.t.:20.10.2019.

¹⁴ YANLI Veliye; “Kamuyu Aydınlatma Açısından Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkelerinin Değerlendirilmesi”, *Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan*, C. 2, İstanbul, 2007, s. 1584.

tim kurulu, kurumsal yönetimin amacına hizmet etmeye yönelik örgütlenmiş olmalıdır¹⁵.

Ticarî faaliyetlerin yürütüldüğü, tüzel kişiliğe sahip olduğu kabul edilen anonim şirketler, içeride yönetimi ve üçüncü kişilere karşı temsili, organları aracılığı ile gerçekleşmektedir (TMK m. 49-50). TMK m. 50’de ifade edildiği gibi organ, tüzel kişinin iradesini açıklayan parçasıdır. Aralarındaki bu bağılıktan dolayı kendi iradesini açıklayan ve kendi faaliyetinde bulunan temsilciden ayrılmaktadır¹⁶. TTK m. 365’e göre anonim şirketler, yönetim kurulu tarafından yönetilip temsil edilmektedir. Bu durum kooperatifler için de geçerlidir. Kooperatiflerin içeride yönetilmesiyle şirket tüzel kişiliğinin iradesinin ortaya çıkması ve üçüncü kişilere karşı yansıtılması yönetim kurulu eliyle yapılmaktadır.

Yönetim Kurulu, “*kanun ve anasözleşme hükümleri içinde kooperatifin faaliyetini yöneten ve onu temsil eden icra organı*” olarak tanımlanmıştır (KoopK m. 55/1). Yönetim kurulu, üye sayısı, kooperatife üye şartları, üyelerin mali hakları, görev süresi, hukukî ve cezaî sorumlulukları gibi hususlarda KoopK ve kooperatif türlerine göre diğer özel kanun hükümleri uygulanır.

Yönetim kurulunun toplantılarına ilişkin KoopK hükümleri esas alınmakla birlikte, bu hükümler haricinde, KoopK m. 98 atfıyla TTK’nın anonim şirketlere dair hükümlerinin uygulanması da söz konusudur. Anonim şirket hükümlerine göre, yönetim kurulu kararından bahsedebilmek için yönetim kurulu toplantısı gerçekleştirilmeli ve emredici hükümlere uygun şekilde karar alınmalıdır.

Yönetim kurulu kararları için toplantı yapılmalıdır. Kurul halinde çalışan organlarda iradenin karar olarak oluşması için, önerinin üyelerce onaylanması gerekmektedir. Bu açıdan kooperatiflerde de yönetim kurulu, kural olarak, faaliyetlerini hayata geçirebilmek için toplanıp, üyelerinin oy kullanması suretiyle, karar almaktadır.

Ancak TTK m. 390/4 uyarınca, kurul üyelerinden birinin belirli bir konuda yaptığı, karar şeklinde yazılmış önerisine, en az üye tam sayısının çoğunluğunun yazılı onayı alınmak suretiyle de karar verilebilir. Aynı önerinin tüm

¹⁵ AKSOY Mehmet Ali; “Türk Kurumsal Yönetim Düzenlemeleri Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu”, *GÜHFD*, C. XVII, S. 1-2, 2013, 45-76, s. 46-47, http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/17_1-2_3.pdf, e.t.: 20.10.2019.

¹⁶ HELVACI Mehmet; **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukukî Sorumluluğu**, 2. Bası, İstanbul, 2001, s. 29; ÖZTAN Bilge; **Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fillerinden Doğan Sorumluluk**, Ankara, 1970, s. 86.

yönetim kurulu üyelerine yapılmış olması bu yolla alınacak kararın geçerlilik şartı olarak belirlenmiştir. Onay imzalarının bulunduğu kâğıtların tümünün yönetim kurulu karar defterine yapıştırılması veya kabul edenlerin imzalarını içeren bir karara dönüştürülüp karar defterine geçirilmesi, kararın geçerliliği için gerekli bir unsurdur¹⁷. Yine geçerlilik için bir başka şart kararların yazılıp imza edilmiş olmasıdır.

Oyun ve kararların hukukî işlem olarak kabul edilmesinin ortaya çıkarıldığı bazı durumlar vardır. Kooperatif iradesinin dış dünyaya karar olarak yansımaları ve uygulamanın gerçekleşme şeklinin belirlenmesi önemlidir. Bunun nedeni, kanun ve ana sözleşme tarafından belirlenen yetkilere göre alınan kararların, kooperatif işlemlerinin yapılmasının temelini oluşturmasıdır. Yönetim kurulu kararlarının etki ve uygulanması hem iç hem de dış ilişki açısından ele alınmalıdır. Kararın kanuna uygun olarak meydana gelmesi, kararın etkilerine göre incelenmelidir. İç ilişkide, emir ve talimatların geçerliliği, kanunun emredici hükümlerine, hizmet sözleşmesine, dürüstlük kurallarına ilişkin sınırlamalara uygun olmasına bağlıdır. Dış ilişkide ise, hukukî işlem, yönetim kurulunun karar almasıyla birlikte kendiliğinden oluşmayacaktır. Kararın, hüküm ifade etmesi, uygulanmasına bağlıdır. Bu durumda karşılıklı ve birbirine uygun açıklamaları içeren başka türlü hukukî işlemlere de ihtiyaç vardır.

3. Denetçiler veya Denetim Kurulu

Kooperatif ortaklarının ortak olmaktan kaynaklanan kanunî haklarından biri de kooperatife ilişkin defter ve belgeleri sınırlı şekilde denetleme hakkıdır. Yalnız bahsettiğimiz şekilde bu hak, kanunen sınırlandırılmıştır. KoopK, ortağın, denetim hakkının esas olarak denetçileri aracılığıyla kullanılmasını hükme bağlamıştır.

Kooperatif ortaklarının kooperatif faaliyetlerinin ve muhasebe işlemlerinin özelliklerini bilmeleri mümkün olmadığından, kooperatifin işlemlerini ve yöneticilerini ortaklar adına, ortaklardan aldığı yetki ile denetleyen bir organ bulunmaktadır. KoopK m. 65'te belirtildiği gibi bu organ denetçilerdir. Denetçiler, kendilerini göreve getiren kooperatif genel kurulu namına, kooperatifin bütün işlem ve hesaplarını tetkik etmek, incelemek yetkisine sahiptirler.

¹⁷ Bu açıdan da bakıldığında bir yönetim kurulu üyesine dahi önerinin sunulmaması, kararın, hükümsüzlük halleri olarak yaptırımın ağırlık derecesine göre değerlendirilmesinde, konumuz açısından önem arz eden bir diğer durumdur.

Genel kurul, denetleme organı olarak en az bir yıl için bir veya daha çok denetçi seçmektedir.

Kanunen denetçilerin görev süresi en az bir yıl olarak belirtilmiş fakat görev süresinin en fazla kaç yıl olacağı hükme yine bağlanmamıştır. Bu konuda genel kurul tarafından süre tespiti yapılmadığı durumlarda bir yıllığına seçildiklerini söylemek mümkün olup, kanımızca kooperatif yönetim kurulunu denetlediği için yönetim kurulunun seçilme üst limiti olan dört yıl denetçinin veya yönetim kurulunun seçimi açısından en fazla seçilebilecek yıl sınırı olarak kabul edilmelidir.

Diğer yandan 1 Haziran 2000 tarih ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun kapsamındaki kooperatifler ve bunların bağımsız denetime tabi olmayan üst kuruluşları TTK'nın 397/5 hükmü gereğince Cumhurbaşkanınca çıkarılacak yönetmelik hükümlerine göre denetlenmektedir¹⁸.

Kooperatifin bütün işlem ve hesaplarını tetkik etmek, incelemek yetkisine sahip olan denetçiler, yaptıkları inceleme sonucunda buldukları noksan ve hataları, sorumlu olanların bağlı buldukları organa ve gerekli hallerde aynı zamanda genel kurula haber vermekle yükümlüdürler (KoopK m. 67/1, 2).

Kooperatif organlarının kararlarının hükümsüzlüğü ele alınırken denetçilere yer verilmeyecektir. Zira denetçiler, birer karar organı değildir. Kooperatif işlemleri kanun ve ana sözleşme tarafından belirlenen yetkilere göre alınan kararlarla oluşmaktadır.

Kurul halinde işleri yürüten organlarda iradenin karar olarak oluşması için tekliflerin ortak veya üyelerce onaylanması gerekir. Denetçiler ise kooperatifin işlem ve hesaplarını tetkik etmek, incelemek yetkisine sahip olup, denetçilerin yaptıkları işlemlerin hukukî niteliğine bakıldığında bir kararı oluşturma-

¹⁸ Tarım Satış Kooperatifleri Örnek Anasözleşmesi bkz. <http://tiftikbirlik.com.tr/mevzuat-detay.aspx?ID=7,e.t:12.10.2018>.

dıkları görülmektedir. Karar alan bir organ niteliğinde olmayan denetçiler açısından yaptıkları işlemlerin hükümsüzlüğünden de bahsedilemez¹⁹.

III. Kooperatif Organ Kararlarının Hükümsüzlüğü

Kooperatif organları kararlar olarak birer hukukî işlem meydana getirdiklerinden, bu işlemlerin bazı nedenlerle hükümsüz olması söz konusu olabilir. Hukukî işlemlerin hangi durumlarda hükümsüz sayılacağı ve hükümsüzlük yaptırımının derecesinin belirlenmesi önemlidir. Zira bu durumda hükümsüzlüğün yaptırımı farklılaşmakta ve sonuçları değişmektedir.

Hükümsüzlükten dar anlamda, alınan kararların geçerli olmadığı hâller; geniş anlamda ise kararlardaki eksiklik, sakatlık ve etkisizlik hâllerinin hepsi kastedilmektedir. Burada organ kararlarının hükümsüzlük türlerine ve hükümsüzlük hâllerinin sonuçlarına değineceğiz.

1. Kooperatif Organ Kararlarının Yokluğu

Yokluk, hukukî işlemin en ileri derecede hukuka aykırılık hâlini belirleyen kavramdır. Hukukî işlem, kurucu ve tamamlayıcı unsurlarıyla bütündür. Bu unsurlardan birinin eksikliği ya da üst norma aykırılığı, işlemi sakat kılar²⁰.

Bir hukukî işlemin hükümsüzlüğüne ilişkin en ağır yaptırım olarak kabul edilen yokluk, hukukî işlemin kurucu unsurlarının bulunmaması nedeniyle söz konusu işlemin, hukuk dünyasında hiç meydana gelmemiş sayılacağını ve herhangi bir hukukî sonuç doğurmayacağını ifade eder²¹. Yoklukla malul olan hukukî işlem, sonradan düzeltilmesi mümkün olmayan hükümsüzlük halidir. Hukukî işlemin yokluk yaptırımıyla karşılaştığı durumlarda, ilgili herkesin bunu ileri sürmesi mümkün olduğu gibi, taraflarca ileri sürülmesi dahi hâkim tarafın-

¹⁹ Y. 23. HD., 29.11.2012 tarihli, 2012/4515 E. ve 2012/704 K. sayılı kararında, kooperatif denetim kurulu kararının iptaline dair inceleme yapılmıştır. Yargıtay'a göre, var olan düzenlemelere göre değerlendirme yapılır ise, denetim kuruluna yönetim kurulunu görevden alma gibi bir görev ve yetkinin verilmediği, davalı kooperatifin denetim kurulunun davacı yönetim kurulu üyelerinin görevlerinin sona erdirilmesine ilişkin aldıkları kararların KoopK ve kooperatif anasözleşmesi karşısında yok hükmünde olduğu nazara alınmak suretiyle, davanın kabulüne karar vermesi gerektiği belirtilerek hüküm davacılar yararına bozulmuştur. Karar için bkz. www.legalbank.net, e.t.: 31.03.2019.

²⁰ ALİEFENDİOĞLU Yılmaz; "Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında "Yokluk" Ya Da "Yok İşlem"', *TBB Dergisi*, S. 81, 2009, s. 6.

²¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip; *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, C. 1, 7. Baskı, İstanbul, 2017, s. 578; EREN, s. 348; OĞUZMAN M. Kemal/ÖZ Turgut, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. 1, Gözden Geçirilmiş 16. Bası, İstanbul, 2018, s. 174.

dan re'sen dikkate alınabilecektir²². Bu tür kararların hükümsüzlüğüne ilişkin olarak tespit davası açılabilir. Buradaki dava yenilik doğurucu nitelik taşımaz, açıklayıcıdır. Dava sonucu verilen karar kesinleştiğinde herkesi bağlayacaktır. Yokluğun tespiti zamanaşımına veya hak düşürücü süreye tabi değildir²³.

Yokluğun hangi hâllerde ve hangi çerçevede ortaya çıktığına ilişkin herhangi bir hüküm KoopK ve TTK'da yer almamaktadır. Bu durumda yokluk yaptırımına dair genel hükümlere ve bu konudaki doktrin ve yargı kararlarına müracaat edilmelidir.

a. Genel Kurul Kararlarının Yokluğu

Kanunen belirlenmiş olan kurucu şekli unsur ve şartların bulunmadığı hukukî işlemin varlık kazanmadığı durumlarda, o işlemin yok hükmünde olduğunu belirtmiştik²⁴. Genel kurul kararının oluşması için iki unsurun varlığı aranır. Bunlar; toplantının yapılması ve kararın alınmış olmasıdır. Genel kurul tarafından, bu kurucu unsurların bulunmadığı durumlarda, alınan kararlar yok hükmünde kabul edilecektir.

Kanunun öngördüğü çerçevede genel kurul toplantısı gerçekleştirilmeksizin, bir araya gelinerek karar alınması, genel kurulun toplantıya, kanuna ve ana sözleşmeye göre yetkili olmayanlar tarafından davet edilmesi hâllerinde, meydana gelmiş bir karar olmayacağından, alınan karar yoklukla malul olacaktır²⁵. Ancak kanımızca KoopK m. 47 hükmü uyarınca çağrısız genel kurul şartlarını sağlayan bir kooperatif genel kurulunun yapılması hâlinde genel kurul yoklukla malul olmayacaktır. Her ne kadar bakanlık temsilcisinin toplantıda bulunma zorunluluğu olduğu söylenebilse de, KoopK m. 87/son hükmü uyarınca usulüne uygun müracaat yapıldığı hâlde, temsilci toplantıya gelmez ise toplantı icrasını temin etmek üzere, mahalli idare amirine durum bildirilmesi ve yine gelmez ise bir saat sonunda toplantıya başlanabileceğine göre, bu yapılan

²² ANTALYA Gökhan; **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. I, 3. Baskı, İstanbul, 2018, s. 132; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 580; OĞUZMAN/ÖZ, s. 174.

²³ ÇAMOĞLU Ersin; **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu**, 3. Bası, İstanbul, 2010, s. 79, MOROĞLU, s. 146.

²⁴ KAYAR İsmail; "AO ve Kooperatiflerde Genel Kurul Toplantı ve Karar Yetersayılarına Uyulmamasının Sonuçları ve İptal Kararının Etkileri", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. III, S. 2, 2008, s. 251-262.

²⁵ KIRCA İsmail/ŞEHRİALİ ÇELİK Hayal/MANAVGAT Çağlar; **Anonim Şirketler Hukuku**, C. 2/2, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Ankara, 2016, s. 9; PULAŞLI, **Şirketler**, s. 1012-1015.

toplantının geçerli olmasına göre, temsilcisz ve çağrısız bir genel kurul toplantısının da geçerli olduğu sonucuna varılabilecektir²⁶.

Bu konuda Y. 23. HD., 24.1.2012 tarihli, 2011/4700 E. ve 2012/363 K. sayılı kararında²⁷ da bakanlık temsilcisinin yokluğu ile ilgili değerlendirme yaparken, KoopK m. 87/1'inson fıkrasında belirtilen prosedür uygulanmadan alınan kararların geçersiz olduğunu kabul etmiştir. Ancak Yargıtay burada yanlış bir değerlendirme yaparak, yaptırımın mutlak butlan olduğunu belirtmiş olup, esasında bu durumda yokluk yaptırımının varlığından bahsetmek gereklidir.

Mamafih, KoopK m. 47/son düzenlemesinin, çağrısız genel kurulda alınan kararların, ortaklar veya ortakların toplantıda oy birliği ile seçecekleri temsilciler tarafından imzalanması gereklidir hükmü gereğince, bir ortak veya temsilcinin imzasının olmaması genel kurul kararını yoklukla malul kılar.

Bir genel kurul kararının meydana gelebilmesi için en önemli ve temel şartlardan birisi ortak olanların karara katılması ve kararı oluşturması iken²⁸,

²⁶ Bu konuda Y. 23. HD., 23.05.2018 tarihli, 2016/4876 E. ve 2018/3297 K. sayılı kararında, "...davalı kooperatif tarafından davaya konu toplantı tarihinden önce ve İl Müdürlüğü'ne müracaatla bakanlık temsilcisi görevlendirilmesinin istendiği, buna rağmen idare tarafından toplantı gününde herhangi bir temsilci gönderilmediği, bu sebeple kooperatif yetkililerince durumun kaymakamlık makamına bildirilmek istendiği, ancak hafta sonu olması sebebiyle bir muhabata ulaşılamadığı, sonrasında kendi aralarında düzenleyip imzaladıkları tutanak esas alınarak toplantıya başlandığı, bu suretle davalı kooperatif temsilcilerinin ellerinden gelen gayreti sarf etmelerine rağmen bakanlık temsilcisinin toplantıya katılımının sağlanmadığı, bu durumda kooperatife atfedilecek bir kusur bulunmadığı, divan heyetinin toplantı tutanaklarını imzalayabilmesi için kanunda ya da kooperatif ana sözleşmesinde bir engel ya da herhangi bir üye tarafından verilmiş bir yasak da bulunmadığı, yönetici ve denetçilerin aynı anda ibraya sunulmasına da kanunen ya da ana sözleşme gereğince bir engel bulunmadığı, sayılan hususların emredici hükümlere yahut iyi niyet kurallarına aykırılık teşkil etmediği, kooperatif üyelerine uygulanan bir baskı var ise bu hususun kendisine baskı uygulanan üyeler tarafından öne sürülmesi gerektiği, bu konuda davacı tarafın hukuki yararı bulunmadığı gerekçeleriyle davanın reddine..." dair verilen ilk derece mahkemesi kararı onanmıştır. Bizim de düşüncemiz Yargıtay'ın görüşü doğrultusundadır.

²⁷ www.kazanci.com, e.t.: 12.07.2019.

²⁸ Y. 11.HD. 30.04.1963 tarihli, 5059 E. ve 2044 K. sayılı kararında, buna ilişkin olarak, "Genel kurulun 26.11.1961 tarihli toplantı zabtının beş ve altıncı sahifelerinde o günkü toplantıya şirket hissedarlarından başka kimselerin de katıldığı ve toplantı başkanı ile bir kısım hisse sahiplerinin müdahalelerine rağmen kooperatif azası olmayan yabancılarla hisse sahiplerinin birbirinden ayrılmaksızın toplantıda yer aldıkları ve rey toplama sırasında kooperatif azası olmayan yabancıların da oylamaya katıldıkları anlaşılmaktadır. Kooperatif azası olmayanların oylamaya iştirak etmeleri toplantının kanuna uygun bir şekilde yapılmamış olduğunu göstermektedir ki bu şekilde yapılan toplantıda alınan kararların muteber sayılması mümkün değildir.", şeklinde bir karar verilmiştir. Karar için bkz. ÇEVİK Orhan Nuri; **Kooperatifler Hukuku Uygulaması ve İlgili Mevzuat**, 5. Baskı, Ankara, 1999, s. 570.

diğer yandan da bu ortaklardan oluşan genel kurulun yetki alanı dışında alınmamış bir karar söz konusu olmalıdır.

Yönetim kurulu ve denetçi ya da denetim kurulunun yetkisine giren bir hususta alınan karar, kanımızca yokluk yaptırımına tabidir. Düşüncemize göre, KoopK m. 98 atfıyla, TTK m.447, kooperatifler için de uygulanacaktır. Bu hükmünde, batıl olan kararlar içinde diğer organların yetkisine giren kararlardan bahsedilmemesi, buna karşın TTK m. 391’de yönetim kurulu kararlarının butlanı açısından organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin, kararlardan bahsedilmesi, bu görüşümüzü desteklemektir. Zira yönetim ve temsil organının başka organların devredilemez yetkilerini kullanması butlan yaptırımına tabi iken, yönetim ve temsil organının KoopK m. 59 hükmünde belirlenen kararları alması, Kanunla belirlenmiş bir yönetim ve temsil organı dışında bir organ olan genel kurulun bu tipteki kararlarını yokluk yaptırımına tabi kılar.

KoopK m. 43 ve 44’de genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi bulunanlar düzenlenmiştir. Bunlar dışında çağrıda bulunanların çağrısıyla toplanan genel kurul kararları yoklukla malul sayılacaktır. Y. 11.HD.,’nin 20.02.1983 tarihli, 6304 E. ve 6409 K. sayılı kararında da bu hususa değinilmiştir. Karara göre, KoopK m. 43-45’de genel kurulu kimlerin toplantıya çağırabileceği düzenlenmiş olup, önceki genel kurula divan başkanı olarak seçilen kişinin çağrısı ile yapılan genel kurul toplantısı ve bu toplantıda alınan kararlar yoklukla malul olacaktır²⁹. Buna göre, azledilmiş yönetim kurulu tarafından genel kurulun toplantıya çağrılmasında da yokluk hâli ortaya çıkar.

Kanunda öngörülen asgari toplantı ve karar yeter sayısına³⁰ uyulmadan karar alınması ayrı bir yokluk halidir.

KoopK m. 45’de genel kurul toplantılarının şekline ilişkin hükümler bulunmaktadır. İlgili maddenin üçüncü fıkrasına göre toplantı nisabı ana sözleşmede belirtilir; yapı kooperatiflerinde ise ortakların en az dörtte birinin şahsen veya temsilen hazır bulunmaları zorunludur. KoopK m. 51’de kararlara ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Buna göre kanun veya ana sözleşmede aksi düzenleme bulunmuyorsa genel kurul kararlarında ve seçimlerde oyların yaridan bir fazlasına itibar olunacaktır. Kooperatifin dağılması veya diğer bir kooperatifle birleşmesi ve ana sözleşmenin değiştirilmesi kararlarında ise fiilen kullanılan

²⁹ Bu karar için bkz. MOROĞLU, s. 81, dph. 142.

³⁰ Karar yetersayısı; en az ne miktarda oyun karar yönünde ve lehinde kullanılması gerektiğini belirlemektedir. Bkz., İMREGÜN, Yetersayıları, s. 349-350.

oyların 2/3'ü çoğunluğun gerekli olduğu; ana sözleşme ile bu kararların alınması için oy çoğunluğu hakkında daha ağır hükümlerin getirilebileceği belirlenmiştir. Kanunen belirlenen toplantı ve karar yetersayılarının emredici mi yoksa düzenleyici mi oldukları konusunda tam bir görüş birliği yoktur. Dolayısıyla toplantı ve karar yetersayılarına uyulmaksızın gerçekleştirilen toplantıda alınan kararların hangi hükümsüzlük başlığı altında değerlendirileceği konusu da tartışmalı konular arasında yerini almaktadır.

Kanunun emredici olarak düzenlediği nisaplara aykırı kararların yok hükmünde olduğunu kabul eden yazarların³¹ yanı sıra bazı yazarlar tarafından, nisapların ihlalleri kararın yokluğuna yol açacak mutlak emredici nitelikte değil, iptal edilebilir nitelikte nisbî emredici hüküm olarak kabul edilmektedir. Genel kurul kararı kanunda emredici olarak tespit edilmiş nisapları daimi olarak ortadan kaldıran veya sınırlandıran bir karar ise, bu durumda genel kurul kararı konusu açısından nisbî emredici hükme aykırı kabul edilerek batıl sayılmaktadır³². Diğer bir görüşe göre³³, yine, sözleşme ile düzenlenme imkânı bulunan hâllerde emredici değil, düzenleyici hükümlerden olduğu ve basit toplantı ve karar yetersayılarına aykırılığın KoopK m.53 nezdinde iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olacağı kabul edilmelidir. Ağırlaştırılmış nisaplara aykırılık durumlarında ise yokluk veya butlan değerlendirilmesinin yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başka bir bakış açısından ise, bütün hukukî işlemlerde kurucu unsurun irade beyanı olduğu ve genel kurul kararlarının da birer irade beyanı niteliğinde kabul edildiğine dikkat çekilmiştir. İradenin ortaya çıkma sürecinin emredici hükümlerle belirli usule bağlanması karşısında yokluk yaptırımının değerlendirilmesi gerektiği ve bu açıdan ehliyetsizlik ve karar yetersayısına ulaşmaması genel kurul kararlarının yoklukla malul olacağını konu etmiştir³⁴.

Seçime ilişkin genel kurul kararının yeterli toplantı ve karar nisabı olmaksızın³⁵ alınamayacağı hususu, Yargıtay kararlarında yoklukla malullük ola-

³¹ ARSLANLI Halil; **Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller**, İstanbul, 1960, s. 58; DOMANIÇ Hayri; **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, C. II, İstanbul, 1988, s. 883; BAHTİYAR Mehmet; **Ortaklıklar Hukuku**, 13. Bası, İstanbul, 2019.

³² MOROĞLU, s. 136-137.

³³ KAYAR, s. 252-253.

³⁴ KIRCA, C. 2/2, s. 10; POROY Reha/TEKİNALP Ünal/ÇAMOĞLU Ersin; **Ortaklıklar Hukuku**, C. I, 14. Baskı, İstanbul, 2019, s. 522; İMREGÜN Oğuz; **Anonim Ortaklıklar**, 4. Baskı, İstanbul, 1989, s. 152vd.

³⁵ Genel kurul toplantı ve karar yetersayılarına aykırılık halinde, özellikle bazı ortakların genel kurul toplantısına davet edilmediğinde veya ortağın oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğinde, ortakların genel kurula katılma hakkının ortadan kaldırıldığı ve kanunen sahip

rak değerlendirilmiştir. Nitekim Yargıtay HGK'nın 23.11.2011 tarihli, 2011/14-556 E. ve 2011/689 K. sayılı kararında da belirtildiği üzere, yeterli toplantı ve karar nisabı sağlanmaksızın alınan yönetim kurulu seçimine ilişkin genel kurul kararı yok hükmünde kabul edilmelidir³⁶. Hukuki nitelikçe aksi görüşteki bir başka kararda ise, karar yetersayısının bulunmaması halinde genel kurul kararının butlanla malul olduğuna dair karar verilmiştir³⁷. Buna karşılık Yargıtay HGK'nın 02.03.2015 tarihli, 2014/9403 E. ve 2015/1295 K. sayılı kararında, yönetim kurulu faaliyet raporunun 3 red, 4 kabul oyu ile onaylanmasına karar verildiği, oysa kooperatifin üye sayısının 11 olması karşısında çağrılmayan bir üyenin katılması hâlinde oylama sonucunun da değişebileceği, yönetim kurulu faaliyet raporunun onaylanmasına dair alınan kararın bu sebeple yokluk ile malul olduğunun tespiti kararının onanmasına karar verilmiştir³⁸.

Diğer yandan toplantı yeter sayısı başlangıçta sağlanmış olup, daha sonradan toplantı sırasında yeter sayısının kalmamasının, bundan sonra alınacak kararların yok hükmünde olmasına neden olacağı Y. 11.HD.,'nin 12.04.1999 tarihli, 575 E. ve 2744 K. sayılı ilamında belirtilmiştir³⁹.

Yargıtay bir başka kararında ise, yapı kooperatifleri genel kurul kararlarına dair mutlak butlan ve iptal müesseselerine ilişkin inceleme yapmıştır. Yapı kooperatiflerinde genel kurul toplantısında ortakların en az dörtte birinin şahsen veya temsilen hazır bulunmaları gerekmektedir (KoopK m. 45/3). Kanun veya ana sözleşmede ayrıca belirleme yapılmamışsa karar nisabı, oyların yaridan bir fazlasıdır (KoopK m. 45/1). 1086 üyesi olan bir kooperatifte, 272 toplantı nisabıdır. Genel kurulda 8. gündem maddesinde 75 red oyuna karşılık, 185 kabul oyu kullanılmıştır. Oy çokluğuyla karar alınmış olup, toplamda 260 ortak katılmıştır. Buna göre, toplantı nisabı 272 iken 260 ortağın katıldığı toplantıda 8.

olunan oy hakkının sınırlandırıldığı ya da tamamen kaldırıldığı gerekçesiyle bu kararların butlanı için tespit davası açılabilir. KAYAR, s. 256.

³⁶ Y. 23. HD., 13.05.2019 tarihli, 2016/7021 E. ve 2019/1918 K. sayılı kararı, www.kazanci.com.

³⁷ Y. 11.HD., 11.05.2000 tarihli, 2000/2785 E. ve 2000/4067 K. sayılı kararı, www.kazanci.com.

³⁸ KARA, s. 59, dpn. 48.

³⁹ Karara göre, "Kooperatifler Kanunu, genel kurulun toplantı ve karar yeter sayısını düzenlemiştir. Kooperatife kayıtlı ortakların en az 1/4'ünün şahsen veya temsilen genel kurul toplantısında bulunması ve oylama sırasındaki mevcudun yaridan fazlasının oy vermesi ile genel kurul kararları verilebilir. Ortakların genel kuruldaki mevcudunun hiçbir zaman kooperatif ortaklarının 1/4'ünden aşağı olmaması gerekir. Somut olayda toplantı devam ederken hazır bulunanların sayısı toplantı yeter sayısının altına düştüğünden, bundan sonra genel kurulca karar alınmaz. Alınmışsa yok hükmündedir."

gündem maddesinin görüşülüp oy çokluğuyla karar alınması mümkün değildir. Yani bu kararın yokluğunun tespiti gerekmektedir⁴⁰.

Yokluk yaptırımını açısından KoopK m. 48'in de ayrıca değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Hükümde, oy hakkıyla ilgili düzenleme bulunmaktadır. Buna göre, her ortak yalnız bir oya sahiptir. Ortak sayısı 500'den fazla olan kooperatiflerin ve üst kuruluşlarının (*esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri hariç olmak üzere*) genel kurul toplantılarındaki yönetim ve denetim kurulu belirleme seçimlerinin, gizli oy açık tasnif esasına göre yapılacağı; kooperatiflerin organ seçimlerinde her ortağın, en fazla bir ortağı temsilen oy kullanabileceği düzenlenmiştir. Bu hususa aykırı ana sözleşme hükümlerinin ise uygulanmayacağına maddenin son cümlesinde yer verilmiştir.

Buna göre, ortak sayısı 500'den fazla olan kooperatiflerde, gizli oy açık tasnif prosedürü uygulanmadan alınan kararlar yokluk yaptırımına tabi olacaktır. Yine kooperatiflerin organ seçimlerinde bir ortaktan fazla temsil yetkisi ile ortakların oy kullanması hâlinde, bunun karar yeter sayısı dikkate alınarak kararın yokluğuna hükmedilebilecektir.

Bunun dışında KoopK m. 49/2 uyarınca, ortak sayısı 1000'in üstünde olan kooperatiflerde, ana sözleşme ile her ortağın en çok 9 olmak üzere birden fazla başka ortağı temsil edebileceği öngörülmüştür. Ana sözleşmede böyle bir hükme yer verilmeden kuralın uygulanması ile alınan kararlar ya da ana sözleşmede hükme yer verilmesine karşın kanunda belirtilenden daha fazla sayıda (örneğin 10, 11 veya 15) bir ortağın temsil yetkisi ile kullandığı oylar ile alınan kararda karar yeter sayısına etkisi bakımından yokluk yaptırımını ortaya çıkabilecektir.

Yokluğun meydana gelmesinde irade beyanlarının bulunmaması, birbirine uymaması ya da beyana hukukî sonuç bağlanmamış olmaması hâlinde kurucu unsur eksikliğinin etkili olduğundan daha önce bahsetmiştik. Esas durum bu olmakla birlikte, bazı hukukî işlemlerde iradelerin resmî memur veya temsilci huzurunda beyan edilmesi ya da katılımıyla gerçekleşmesi veyahut irade beyanlarının yanında hukukî işlem konusunun ya da bunu temsil eden belgenin imzalanması veya teslimi de gerekebilir.

⁴⁰ Hâlbuki toplantı nisabı, yani kurucu unsur eksikliği iptale veya butlana değil, yokluğa yol açan bir unsurdur. Burada yoklukla malul olan kararın ancak tespiti söz konusu olabilecektir. Y. 23. HD., 28.05.2012 tarihli, 2011/4739 E. ve 2012/3725 K. sayılı kararı için bkz. www.kazanci.com.

KoopK m. 54/2 maddesinde, ortak sayısı 1000'den fazla olan kooperatiflerde mektupla oy bildirme hâlinde, mektupların, yönetim kurulu ve bakanlık temsilcisi önünde incelenmesi sonunda muhtevanın neden ibaret olduğu tespit edilerek tutanağa yazılacağı; hazır bulunanlar tarafından imza edilen tutanağa göre verildiği anlaşılan kararın yürürlüğe gireceği düzenlenmiştir. Bu durumdaki bir kooperatifte alınan genel kurul kararı bu şekilde oy kullanılmasına binaen, oyların tespiti bakımından bakanlık temsilcisinin bulunmaması veya toplantıyı terk etmesi, tutanağa geçirilmemesi veya tutanağın imza edilmemesi hâllerinde kurucu ve şekli eksiklikler nedeniyle yokluk yaptırımından söz edilebilecektir.

b. Yönetim Kurulu Kararlarının Yokluğu

TTK ve KoopK'da, yine genel kurul kararlarının yokluğunda olduğu gibi yönetim kurulu kararlarının yokluğunun tespitine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Kanun ve ana sözleşmeye uygun şekilde oluşturulmuş yönetim kurulunun toplantısı ve emredici kanun hükümlerine aykırı olmadan alınan kararın mevcudiyeti hâlinde bir yönetim kurulu kararından söz edilebilecektir. O hâlde yönetim kurulu kararının yokluğu tespit edilmeye çalışılırken göz önünde bulundurulması gereken bu iki husus vardır⁴¹.

Kooperatif ana sözleşmesinde belirtilen veya genel kurul tarafından seçilen kişiler olmaksızın alınan kararlar ya da yapılan işlemler, yönetim kurulu sıfatını haiz olmayan kişi veya kurul tarafından gerçekleştirildiğinden söz konusu hukukî işlem ve sözleşmeler yoklukla malul olacaktır.

KoopK ve KoopK m. 98 atfıyla TTK'nın anonim şirketlerin yönetim kuruluna ilişkin hükümlerine göre, yönetim kurulu kararlarının hüküm doğurabilmesi bazı şartların yerine getirilmesine bağlıdır. Örneğin, TTK m. 390/4'de yer verilen, toplantı yapılmadan karar alınması hâli dışında, toplantı ile ilgili olarak bütün yönetim kurulu üyelerine çağrı yapılmış olmalıdır. Aksi halde alınan kararlar yokluk yaptırımına tabi olacaktır. Yönetim kurulunun karar alabilmesi, toplantı ve karar nisaplarının gerçekleşmiş olmasına bağlı olduğundan, bu hususa aykırı olarak yapılan yönetim kurulu toplantısında karar alınması hâlinde yoklukla karşı karşıya kalınacaktır.

⁴¹ BAHTİYAR, *Ortaklıklar*, s. 223.

KoopK m. 98 hükmünün TTK'ya yaptığı atıfla, yönetim kurulu kararlarının geçerliliğinin yazılıp imza edilmiş olmasına bağlı olduğunu ve ancak bu şekil şartına uygun kararların hüküm doğuracağını söylemek mümkündür⁴².

TTK m. 390/1'de, esas sözleşmede aksine ağırlaştırıcı bir hüküm bulunmadığı takdirde, yönetim kurulunun üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanacağı ve kararlarını toplantıda hazır bulunan üyelerin çoğunluğu ile alacağı hükmüne yer verilmiştir. Bu kural yönetim kurulunun elektronik ortamda yapılması hâlinde de uygulanacaktır.

TTK'nın getirdiği bu düzenleme, toplantı ve karar nisabının daha ağır nisaplara bağlanabilmesine ilişkin esas sözleşmeye hüküm eklenmesine izin vermekte, ancak hafifletilmesi yasaklanmaktadır. Ayrıca, yönetim kurulu kararlarının geçerliliğinin yazılıp imza edilmiş olmalarına bağlı olduğunu belirtmek gerekir. Bu konuda da, Y. 11. HD., 19.01.2004 tarihli, 2003/5611 E. ve 2004/313 K. sayılı kararında, KoopK m. 98 atfıyla 6762 sayılı TTK m. 330 gereği, yönetim kurulunun, üyelerinin yarısından bir fazlasının, yani üç kişinin hazır olması ile toplanması gerektiğini, toplantı nisabı sağlanmaksızın yapılan toplantıda alınan kararın yok hükmünde olduğunu belirtmiştir⁴³.

TTK m. 390/4 hükmünde, yönetim kurulu üyelerinden hiçbirisinin toplantı yapılmasına dair istemde bulunmaması halinde, yönetim kurulu kararları, kurul üyelerinden birinin belirli bir konuda yaptığı, karar şeklinde yazılmış önerisine, en az üye tam sayısının çoğunluğunun yazılı onayı alınmak suretiyle alınabileceği düzenlenmiştir. Örneğin; kooperatif yönetim kurulu başkanı, kooperatif işlerine yönelik tekliflerini yazılı şekilde üyelere elden dolaştırabilir veya posta ile gönderebilir. Böylece üyelerin, kararları okuduktan sonra onaylayıp imzalamasının ardından yönetim kurulu kararı alınmış olacaktır. Aynı şekilde, örneğin, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu⁴⁴ çerçevesinde yönetim kurulu üyelerinden birisinin elektronik ortamda yaptığı yazılı teklife diğerlerinin e-imza ile onay vermeleri hâlinde de, e-imzanın sağladığı hukukî sonuç ıslak imzayla aynı olacaktır.

Yönetim kurulu kararının toplantısız alındığı durumlarda önemli olan üyelerin onaylarının, yani imzalarının aynı kâğıtta bulunması değil; imzalarının

⁴² ÇEVİK, s. 637-638; Y. 11. HD., 28.11.1985 tarihli, 5890 E. ve 7155 K. sayılı kararı, "Yönetim Kurulunun toplantı ve karar yeter sayısı yasaya aykırı ise bu karar hüküm ve sonuç doğurmaz." ERİŞ Gönen; **Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara, 1995, s. 268'den naklen.

⁴³ Karar için bkz. www.kazancı.com.

⁴⁴ 23.01.2004 tarih 25355 sayılı RG.

bulunduğu kâğıtların hepsinin yönetim kurulu karar defterinde bulunmasıdır. Bundan sonra öneri, öneriyi kabul eden üyelerin imzalarını içeren bir karara dönüştürülüp karar defterine geçirilebilir. Ancak bu şekilde hukuk dünyasında var olan ve hukukî sonuç doğurabilecek bir yönetim kurulu kararından bahsedilebilecek ve karar geçerlilik kazanabilecektir.

Yönetim kurulu kararı, toplantı yapılarak ya da toplantı yapılmadan alınması fark etmeksizin, hukukî işlemdir. Yönetim kurulu tarafından alacak kararların geçerlilik kazanabilmesi ve sonradan uyuşmazlık konusu olmaması için, toplantı ve karar yetersaylarına aykırı hareket edilmemesi ve kararların yönetim kurulu karar defterine geçirilmesi gerekir.

TTK m. 390/5’de yönetim kurulu kararlarının geçerliliğinin yazılıp imza edilmesine bağlı olduğu hükmü bulunmaktadır. Hükümde yer alan geçerlilikten kastın ne olduğunun tam olarak ortaya konulması gerekir.

Öyle ki geçerlilik şartı olarak görülmesiyle kurucu unsur olarak değerlendirilmesi hükümsüzlük çeşitlerinde farklılık yaratacaktır. Burada “geçersizlik” ile kastedilen kararın kurucu unsurlarına etki eden bir eksikliklerdir. Toplantı tutanağının hukuk dünyasında var olması, bu şekilde hüküm ve sonuç doğurabilmesi için görüşmelerin, iradelerin yazıya dökülmesi ve imza edilmiş olması gerekir. Kararların tutanağa geçirilmemesi ve imzalanmamış olması hâlinde alınan kararlar da yok hükmünde olacaktır⁴⁵.

Yönetim kurulu kararlarının hukuk dünyasında doğabilmesi, gerekli toplantı ve karar yetersaylarına uyulmasına bağlıdır⁴⁶. Bu bağlamda yönetim kurulu üyelerinden bir veya birkaçı davet edilmeksizin yapılan toplantıda alınan yönetim kurulu kararları⁴⁷, kanunen aranan toplantı ve karar nisaplarına aykırı

⁴⁵ MOROĞLU, s. 88-89; PULAŞLI, Genel Kurul, s. 892.

⁴⁶ İMREGÜN, **Ortaklıklar**, s. 214; TURANLI Hüsnü; “Yeni Türk Ticaret Kanunu Işığında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVII, 2013, S. 1-2, s. 948, ERCOŞKUN ŞENOL Kübra; “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Toplantılar”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Özel Sayı, *MÜHAD*, C.19, S. 2, 2013, 1693-1726, s. 1719.

Yönetim kurulu kararının hukuk dünyasında var olabilmesi için, yönetim kurulunun toplantı yapması ve karar alması gerekir. Toplantı yapılması ve karar alınması bir arada bulunmadığı takdirde yönetim kurulu kararı yoktur. Diğer bir ifadeyle kurucu unsur olarak kabul edilen irade beyanının eksik olması halinde yokluktan bahsedilmektedir. Alınan kararlarda irade beyanı, üyelerin kullandıkları olumlu veya olumsuz oylarla ifade edilmektedir. Bu durumda toplantıya davet edilmeyen üyenin irade beyanı eksik olacaktır. Davet edilen üyeler toplantıya katılarak olumlu ya da olumsuz veya toplantıya katılmayarak olumsuz bir irade ortaya koymuşlardır. Ancak davet edilemeyen üyenin ne olumlu ne de olumsuz bir irade beyanı bulunmamaktadır. Bu tür kararlar yok hükmünde kabul edilmelidir. Bkz., ARSLANLI, **Ano-**

olarak alınan yönetim kurulu kararları, tutanağa bağlanıp imzalanmayan yönetim kurulu kararları⁴⁸ gibi yönetim kurulu kararları yokluk yaptırımıyla malul sayılabilecek niteliktedir.

Yine bu hususa bağlı olarak yönetim kurulu üyelerinin iradelerinin karara yansımadağının tespiti hâlinde de alınan karar yokluk yaptırımına tabi olur. Örneğin, yönetim kurulu kararında imzası bulunan, gerçekte yönetim kurulu üyesi olan kişilerin imzalarının taklit ve sahte imzalar olduğunun tespit edilmesi hâlinde, bu imzalar toplantı ve karar yeter sayısına etki ediyorsa, karar yoklukla malul olacaktır⁴⁹.

2. Kooperatif Organ Kararlarının Butlanı

TBK'nın 27/2. maddesinde, sözleşmenin içerdiği hükümlerin bir kısmının hükümsüz olmasına ve bunun hukukî sonucuna yer verilmiştir. Böylece butlanı, hukuki muamelenin tamamına ya da bir kısmına ilişkin sakatlığın olmasına göre, iki ayrı türde incelemek mümkündür. Yokluğu tam veya kısmî butlanı yol açan geçerlilik unsurları, hukuki muamelenin kamu düzenini ilgilendirecek derecede önemli olan geçerlilik unsurlarıdır⁵⁰. Bu, tüzel kişilerin organ kararlarının butlanı bakımından da geçerlidir.

Yokluk hâlinde kurucu unsurların bulunmamasından bahsetmiştik. Bu husus yokluk ile butlan hâlini birbirinden ayırmada önem taşımaktadır. Çünkü yoklukta kararın meydana gelişi, yani kurucu unsuru dikkate alınırken; butlanda kararın içeriği, yani konusu ile ilgili inceleme yapılarak hükümsüzlük tespiti yapılmaktadır.

Bununla beraber, kooperatif organ kararlarının butlanında, TBK m. 27 hükmü yanında, KoopK m. 98 atfıyla, TTK'nın anonim şirketlere ilişkin hükümlerinde genel kurul ve yönetim kurulu kararlarının butlanına ilişkin özel

nim Şirketler, s. 120; KIRCA İsmail/ ŞEHRİALİ ÇELİK Hayal/ MANAVGAT Çağlar; **Anonim Şirketler Hukuku**, C. 1/2, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, BTHE, Ankara, 2016, s. 487-512; İMREGÜN Oğuz; "Anonim Ortaklıklarda Toplantı ve Karar Yeter Sayıları ve Yönetim Kurulu Kararlarına Karşı Başvuru Yolları", *Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı*, C. 1, Beta Yayınevi, İstanbul, 2001, 277-292, 289; ÜÇİŞİK H. Güzin; "Türk Hukuku'nda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Sakatlığı Konusunda Getirilen Düzenlemelerin Değerlendirilmesi", *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, C. 3, S. 5, 2011, 57-65, s. 58, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/marufacd/issue/505/4588>, e.t.:21.10.2019.

⁴⁸ İMREGÜN, **Ortaklıklar**, s. 214.

⁴⁹ Bu yönde, Y. 23.HD.'nin 22.10.2018 tarihli, 2016/1064 E. ve 2018/4842 K. sayılı kararı, www.kazanci.com.

⁵⁰ OĞUZMAN/ÖZ, s. 177.

hükümler bulunması, bu organların kararlarının butlanına ilişkin şartlar bakımından daha net tespitlerin yapılmasını sağlayacaktır.

a. Genel Kurul Kararlarının Butlanı

TBK m. 27 hükmü dışında, KoopK'da olmamakla birlikte, TTK'da genel kurul kararlarının butlanı ile ilgili özel düzenleme bulunmaktadır. Bu hüküm anonim şirketlere ilişkin genel kurul hükümleri içinde 447. madde olarak karşımıza çıkmaktadır. Hükümde üç bentte genel kurulun almış olduğu karar türlerinden bahsedilerek bunların batıl olduğu belirtilmiştir.

TTK madde 447 metninde, “*özellikle*” ifadesi kullanılarak genel kurul kararlarının butlanına yol açan bazı özel hâllerden bahsedilmiştir. “*Özellikle*” ifadesinden anlaşılması gereken, hükümde belirtilen özel hâllerin tahdidi olmadığı, örnek olarak belirtildiği, bunun dışında, yine TBK m. 27 hükmüne aykırı olarak alınan her genel kurul kararının butlanla batıl olacağıdır. Örnek olarak sayılanlar, anonim şirketlerde en sık karşılaşılan butlan yaptırımına tabi karar türleridir.

Belirtilen hususlardan biri, TTK m. 447/1 bent (a)'da yer alan, pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilmez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran kararlardır. Bir diğeri ise, TTK m. 447/1 bent (b)'deki, pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran kararlardır.

Ortaklarına menfaat sağlamak amacıyla kurulan kooperatiflerin amacının gerçekleşmesi için kanunen ortaklara bazı hak ve yükümlülükler tanınmıştır. Bu şekilde kooperatifin ve kooperatif ortaklarının menfaatlerini dengeli olarak korunması hedeflenmiştir. Kooperatif ortakları, kendilerine tanınan hakları kanunî sınırlar içinde kullanmalıdır. Diğer yandan da kooperatifin amacı doğrultusunda gerekli olan yükümlülükleri yerine getirmek zorundadırlar. Bu hak ve yükümlülükler genel olarak KoopK'da düzenlenmiştir.

KoopK'da yer almayan hak ve yükümlülükler konusunda ise m. 98 atfıyla TTK'daki anonim şirketlere ilişkin hükümlere bakmak gerekecektir. Bu çerçevede, kooperatif ortaklarının KoopK ve TTK'nın anonim şirket hükümleri dikkate alınarak var olan hakları, genel kurulda alınan bir karar ile sınırlandırılır ya da ortadan kaldırılırsa bu karar butlan yaptırımına tabi olacaktır. Bunun yanında kooperatif ana sözleşmesi ile sağlanan ve Kanun dışında sağlanmış hakların da yine bir genel kurul kararı ile sınırlandırılması ya da ortadan kaldırılması butlan yaptırımına tabi olacaktır.

Ortaklarının hak ve yükümlülüklerinin dayandığı ilkelere biri, KoopK m. 23'te de düzenlendiği üzere, eşitlik ilkesidir⁵¹. Mutlak eşitlik; ortakların kooperatife katkılarına bakılmaksızın, ortaklar arasındaki farklılıklar göz önüne alınmadan ve değerlendirilmeden her ortağa tanınan, eşitliklerdir. Her ortak genel kurulda bir oy kullanma veya genel kurul kararlarının iptalini isteme hakkına sahiptir (KoopK m. 48, 53). Nisbî eşitlik; farklı nedenlerden dolayı ortaya çıkan durumlarının göz önüne bulundurulması ve değerlendirmesi sonucunda, ancak eşit olacak biçimde bir ölçünün uygulanmasıdır. Örneğin ortakların dönem sonunda ortaya çıkan gelir-gider farkını (risturn) bölüşmesi bu nevi'den sayılabilir (KoopK m. 38)⁵². Dolayısıyla pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran kararlar bakımından butlan yaptırımını ele alınırken, bu mutlak eşitlik nisbî eşitlik kriterleri de göz önünde bulundurulmalıdır.

TTK m. 447/1 bent (b) anlamında, kooperatif ortaklarının bilgi alma, inceleme ve denetleme hakları KoopK ve bu kanunda hüküm bulunmayan hâllerde TTK'nın anonim şirketlere ilişkin ilgili hükümleriyle güvence altına alınmıştır. Genel kurul, Kanunun verdiği hakları hiçbir şekilde kısıtlayamaz veya kaldıramaz. Aynı şekilde, bu haklar ana sözleşme ile genişletilmişse, bu durumda da genel kurul ana sözleşmeye aykırı olarak bu hakları sınırlandırır veya kaldırır, bu da butlan yaptırımına tabi olur.

⁵¹ Y. 03.03.1981 tarihli, 1981/287 E. ve 1981/910 K. sayılı içtihadında, eşitlik ilkesiyle ilgili eşitlik kavramının mahiyetini açıklığa kavuşturmaya çalışmıştır. Kararda şu hususlara yer verilmiştir: KoopK'nın 23. maddesi gereğince, kooperatif ortakları, kanunen kabul edilen esaslar çerçevesinde hak ve yükümlülüklerde eşittirler. KoopK 23. maddeye göre, eşitlik ilkesi, buyurucu emredici bir kanunî hükmü olarak benimsenmiştir. KoopK'nın mutlak eşitliği esas aldığı hükümlerde, istisnâî hal olmaksızın, eşitlikte buyurucu veya yorumlayıcı hükümler olarak düzenlenmiştir. Ancak KoopK'nın eşitlik ilkesindeki esas amacı, kooperatiflerde hiçbir hal ve ölçüde keyfiyete yol açmamaktadır. Kanun tarafından mutlak veya nisbî eşitliğin buyurucu hüküm olarak öngörüldüğü durumların aksi ana sözleşme ile düzenlenememektedir. Mutlak veya nisbî eşitliğin buyurucu hüküm olarak öngörülmediği hallerde eşitlik ilkesine uygun düştüğü ölçüde ve eşitsizlik yaratmamak koşuluyla, ana sözleşme ile istenilen hususlara yer verilebilecektir. Özellikle kooperatif amacının elde edilmesinde nisbî eşitliği sağlayan ölçü yardımcı oluyor ise gerek ana sözleşme gerekse usulüne uygun olarak alınan genel kurul kararları ile de kabul edilebilecektir. Yargıtay, bundan sonraki kararlarında da, kooperatif yönetimi ile ortakları arasında ortaya çıkan uyuşmazlıklarda eşitlik ilkesini daima göz önünde bulundurmuştur. Kararlar için bkz., Y. 23. HD., 01.11.2012 tarihli, 2012/5378 E. ve 2012/6337 K.; 23. HD 05.10.2012 tarihli, 2012/3468 E. ve 2012/5773 K. sayılı kararları. Mutlak ve nisbî eşitlikle ilgili değerlendirmeye ilgili olarak Y. HGK. 11.07.2018 tarihli, 2018/129 E. ve 2018/246 K. sayılı kararı.

⁵² Y. 11. HD., 03.03.1981 tarihli, 1981/287 E. ve 1981/910 K. sayılı kararı için bkz., <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, e.t.:18.10.2019.

Son örnek olarak verilen batıl kararlar ise, TTK m. 447/1 bent (c)'de yer alan ve kooperatifin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olarak alınanlar olacaktır.

Y. 23.HD'nin 24.2.2016 tarihli, 2015/2561 E. ve 2016/1050 K. sayılı kararında⁵³, ek ödemeyle ilgili nisapların sağlanmaması hâlinde hangi hükümsüzlük yaptırımına tabi olacağı değerlendirilmesi yapılmıştır. KoopK, "Ek ödeme yüklemi" başlıklı 31.maddesinde, ana sözleşmeyle, ortakların ek ödemelerle yükümlendirilebileceği hükmüne yer verilmiş; ancak, ek ödemelerin sadece bilanço açıklarını kapatmada kullanılmasının şart olduğu belirtilmiştir. Buna göre ek ödeme yüklemi sınırsız olabileceği gibi, belirli miktarlarda veya iş hacmi ile veya paylarla orantılı olarak sınırlandırılabilir. Yine KoopK m. 52/1'de, ek ödeme ihdası hakkında alınacak kararlar için bütün ortakların 3/4'ünün rızasının gerektiği öngörülmüştür. Bu hükümlerin emredici nitelikte oldukları ve bu hükümlere aykırılık teşkil eden genel kurul kararlarının, TBK m. 26 ve 27 (m. 19 ve 20) hükümlerine göre mutlak butlanla batıl olduğu sonucuna varılmıştır.

Ancak artık TTK m. 447/1 bent (c) hükmüne göre, bu ek ödeme yüklemine bilanço açıkları haricinde kullanılmasına ilişkin bir karar alınmış olsa, bu karar bu çerçevede butlanla batıl olacaktır. Yahut da, alınan genel kurul kararı şeklen olmasa da, içerik açısından bir ek ödeme yüklemi niteliğinde olup, ana sözleşmede bu konuda bir hüküm bulunmaması hâlinde, alınan karar yine butlanla batıl olacaktır.

Yine KoopK m. 55/2'de, yönetim kurulunun en az üç üyeden oluşacağı yer almaktadır. KoopK'nda yönetim kurulu toplantı ve karar nisabına yer verilmiştir. KoopK m. 98 atfı ile TTK m. 390/1' göre, kooperatif ana sözleşmesinde aksine ağırlaştırıcı bir hüküm bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu, üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanacak ve kararlarını toplantıda hazır bulunan üyelerin çoğunluğu ile alacaktır. Üç üyenin bulunduğu yönetim kurulunda kararların alınabilmesi için toplantı nisabının iki ve iki kişiyle toplanan yönetim kurulunun karar yeter sayısının da iki olduğu düşünüldüğünde, daha az kişiyle karar alınması yönetim kurulu kararının yokluğuna yol açarken, bu nisabı hafifletici, yani üç kişilik yönetim kurulunun iki kişiden daha az kişiyle toplanıp

⁵³ Karar için bkz. www.kazanci.com.

karar alınabileceğine yönelik genel kurulda alınan karar kooperatifin temel yapısını bozan batıl bir karar olacaktır⁵⁴.

Diğer yandan KoopK m. 59/8'deki, yönetim kurulu üyeleri ve temsile yetkili şahısların, genel kurulun devredemeyeceği yetkilerini kullanamayacağı hükmüne aykırı olarak, bu yetkilerin devredilmesi şeklinde alınan bir genel kurul kararı da emredici hükümleri ortadan kaldırma amacı taşıdığından yine kooperatifin temel yapısı ve niteliği ile bağdaşmayan bir niteliktedir ve butlan yaptırımına tabidir.

TTK 447. madde hükmünde sayılan bu haller dışında, TBK m. 27 anlamında konusu bakımından kanunun emredici hükümlerine⁵⁵, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız genel kurul kararları da butlan yaptırımına tabi olacaktır.

Ancak TTK m. 447'de "özellekle" sayılmamış olan; fakat emredici hukuk kurallarına aykırı olan her genel kurul kararının batıl olduğunu söyleyemeyiz. Dikkat edilmesi gereken husus, emredici kurallara aykırılık oluşturan genel kurul kararının niteliğinin tespit edilerek ona göre yaptırımın uygulanmasıdır. Bunun yanında TTK m. 447 hükmünde sayılmayan butlan sebeplerine örnek olarak da; sorumluluk hükümlerini (TTK m. 549 vd.) bertaraf etmeye yönelik genel kurul kararlarını, potansiyel pay sahiplerini, alacaklıları ve işçileri koru-

⁵⁴ Konu ile ilgili Y. 11.HD 19.01.2004 tarihli, 2003/5611 E. ve 2004/313 K. sayılı kararı için bkz.www.kazanci.com.

⁵⁵ TTK 1534/1 maddesine göre kanunun kenar başlıkları metne dâhildir. Bu kapsamda "emredici hükümler" kenar başlığı altında düzenlenen TTK m. 340 ele alınmalıdır. TTK m. 340, "Esas sözleşme, bu Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak Kanunda buna açıkça izin verilmişse sapabilir. Diğer kanunların, öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı esas sözleşme hükümleri o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğururlar.". Bu düzenleme, anonim şirketlere ilişkin hükümlerin emredici nitelik taşıdığını göstermektedir. Belirtilmedi ki bir esas sözleşme hükmü ya da genel kurul kararı, doğrudan emredici hükümleri ortadan kaldırmaya yönelmiş olabilir. Böyle bir durumda esas sözleşme hükmü ya da genel kurul kararı butlanla sakat sayılmalıdır. Emredici hükümleri ortadan kaldırma amacı, anonim şirketin temel yapısı ve niteliği ile bağdaşmayacaktır; TTK m. 447/1-c'ye aykırı olacaktır. Diğer yandan emredici hükümleri ortadan kaldırmıyor, sadece TTK'nın herhangi bir emredici hükmüne aykırılık oluşturuyorsa, aksi kararlaştırılmayan maddi hukuk kuralını ihlal etmiş sayılacaktır. Bu halde de TTK m. 340 değil, TTK 445 ve 447 maddeleri dikkate alınmalıdır. TTK m. 447'de sayılan haller dışında genel kurul kararlarının butlan sonucunu doğurması istisnadır. Batıl genel kurul kararlarının tespiti yapılırken butlanın ikincilliği göz önünde tutulmalıdır. TTK m. 447'ye göre m. 445 daha genel olduğundan, butlan yaptırımı istisnai yaptırım olarak kabul edilmelidir. Ayrıntılı bilgi için bkz., KARASU Rauf; "Emredici Hükümler İlkesinin Kapalı Tıp Anonim Şirketler ve Limited Şirketler Açısından Doğurduğu Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *TFM*, 2015/1, s. 120-121.

yan hükümlere aykırı genel kurul kararlarını⁵⁶ ve eşit işlem ilkesine⁵⁷ (TTK m. 357) aykırı kararları vermek mümkündür.

Bu hususta TBK'daki genel hüküm çerçevesinde, genel kurul kararların butlanının tespitinde butlanın ikincilliği ilkesinin uygulanacağını da söylemek mümkündür. Butlanın ikincilliği ilkesi, özel sebepler dolayısıyla iptal etmenin yeterli ve tatmin edici bir yaptırım oluşturmadığı durumlarda hukukun genel hüküm ve ilkelerine göre butlana karar verilmesi anlamını taşımaktadır⁵⁸.

Buna TTK m. 447/1 bent (a) hükmünden bakarsak, pay sahiplerinin vazgeçilmez nitelikteki hakları, ortaklığa ilişkin yönetim haklarının asgari seviyesi olarak nitelenebilir⁵⁹. Hukuk güvenliği gereği, genel anlamda, kanuna aykırı genel kurul kararlarının butlana değil, iptal edilebilirlik yaptırımına tâbi olduğunun yerinde olacağı kabul görmektedir⁶⁰. TTK'nin 447. maddesinin gerekçesinde de konu ele alınmıştır. Gerekçede, 6762 sayılı TTK'nın ilk zamanlarında, butlanın tespiti davasında ileri sürülüp sürülemeyeceğine ilişkin tartışmanın bulunduğu ve konuya dair daha sonra butlanın tespiti davasında ileri sürülebileceğinin doktrin ve Yargıtay tarafından kabul edildiği belirtilmiştir. Konusu itibarıyla batıl olan genel kurul kararları, bazı niteliklere sahip pay sahipliği haklarını kaldıran veya sınırlandıran, anonim şirketin temel yapısını bozan ve sermayenin korunması ilkesine aykırı olan kararlara özgülenmiştir. Bunun dışındaki-

⁵⁶ KARASU Rauf, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı", *Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan*, C.I, Ankara, 2010, s. 1249. Yazar, örnek olarak, şarta bağlı sermaye artırımına, değiştirme ve alım hakkını haiz olan çalışan ve alacaklıların korunmasına ilişkin hükümlere (TTK m. 467), sermaye artırım kararının alacaklılara bildirilmesini öngören hükme aykırılık (TTK m. 474/2), yönetim kurulu üyelerinin iflasın açılmasından önceki son üç yıl içinde kazanç payı veya başka bir ad altında aldıkları ücreti şirket alacaklılarına iade etmekle yükümlü olduklarına dair kararlar gösterilmiştir.

⁵⁷ Eşit işlem ilkesi, çoğunluğun elinde bulundurduğu gücünü kötüye kullanmasını önleme amacına hizmet eden araçlardandır. Eşit işlem ilkesi, farklı menfaat gruplarını bir araya getiren anonim şirkette pay sahibinin, özellikle azınlığın menfaatlerini zedeleyebilecek kararların dengelenmesi yönünden önemli bir işleve sahiptir. Eşit işlem ilkesinin hukuki niteliğinin ve pay sahipleri açısından eşit şartlarda eşit işlem ilkesinin ayrıntılı değerlendirilmesi için EMİNOĞLU Cafer, "Anonim Şirket Pay Sahipleri Açısından "Eşit Şartlarda Eşit İşlem" İlkesi", *TFM*, C. 1, S. 1, 2015, 79-88, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/199309>, e.t.:20.10.2019; AKDAĞ GÜNEY Necla, "Anonim Şirketlerde Eşitlik İlkesi", *GÜHFD*, C. XVIII, S. 3-4, 2014, http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/18_3-4_7.pdf, e.t.:20.10.2019; YILDIZ Şükrü, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi*, Ankara, 2004, s. 58; NOMER ERTAN Nedret Füsün, "Anonim Ortaklıkta Eşit Davranma (Eşit İşlem) İlkesi", Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, İstanbul, s. 469-490, 1998.

⁵⁸ PULAŞLI, Genel Kurul, s. 872; KARASU; Genel Kurul, s. 1247.

⁵⁹ PULAŞLI, Genel Kurul, s. 896.

⁶⁰ PULAŞLI, Genel Kurul, s. 896.

lerde butlanın ikincilliği ilkesi gereğince iptalin yeterli ve tatmin edici olmadığı hâllerde butlan müessesine başvurulacağına gerekçede yer verilmiştir. Pay sahiplerinin vazgeçilemez ve alınamaz nitelikteki pay sahipliği hakları açısından düşünüldüğünde, butlanın ikincilliği ilkesi gereğince iptalin yeterli ve tatmin edici olmadığı tespit edildiği takdirde butlana karar verilmesi gerektiği anlamı ortaya çıkmaktadır. Buradaki amaç yalnız mevcut pay sahiplerinin değil, gelecekteki pay sahiplerinin de menfaatlerini korumaktır⁶¹.

Emredici hukuk kurallarına aykırılık oluşturan genel kurul kararlarında, aykırılığın hangi emredici kuralı ihlal ettiği tespit edilmelidir. Koşullara göre, butlanın ikincilliği ilkesi çerçevesinde butlan veya iptal edilebilirlik yaptırımını uygulanmalıdır⁶².

Konusu gereği batıl olan genel kurul kararlarında, bazı niteliklere sahip pay sahipliği haklarını kaldıran veya sınırlandıran, kooperatifin temel yapısını bozan, örneğin açık kapı ilkesine aykırı olan veya genel kurulun devredilemez yetkilerinin yönetim kuruluna devrini içeren⁶³ ve sermayenin korunması ilkesine, eşit işlem ilkesine aykırı olan kararlarda butlan söz konusu olacaktır. Bunun dışındakilerde butlanın ikincilliği ilkesi gereğince iptalin yeterli ve tatmin edici olmadığı hâllerde butlan müessesine başvurulacaktır. Yine bir ortağın kooperatiften çıkmasını KoopK'nun belirttiği ölçüler dışında yasaklayan, çıkan veya çıkarılan ortağa çıkma payı verilmeyeceği yönünde ortaklar arasında eşitsizlik yaratacak kararlar butlan yaptırımına tabi olacaktır.

aa. Genel Kurul Kararlarının Butlanı Davasında Usul

TTK'nın 448. maddesinde ilan, teminat ve kanun yolu; 449. maddesinde ise kararın yürütülmesinin geri bırakılmasına ilişkin hükümler yer almaktadır. Söz konusu TTK maddelerinin bu hükümleri, KoopK'nun 42 ile 54. kooperatif genel kuruluna ait olan maddeleri öncelikli olmak kaydıyla, KoopK m. 98 atfi ile uygulanacaktır.

Buna göre, kooperatif yönetim kurulu, genel kurula ilişkin butlan davasının açıldığını ve duruşma gününü, usulüne uygun olarak ilan edecek ve varsa kooperatifin internet sitesine koyacaktır. Mahkeme, kooperatifin talebi üzerine muhtemel doğacak zararlara karşı davacıların teminat göstermesine karar vere-

⁶¹ KARASU, Emredici Hükümler, s. 121; PULAŞLI, Genel Kurul, s.896, KORKUT, s. 102vd.

⁶² KARASU, Emredici Hükümler, s. 121; PULAŞLI, Genel Kurul, s.896, KORKUT, s. 134, 138.

⁶³ Bu hususa ilişkin olarak bkz. Y. 11.HD 23.01.2018 tarihli, 2016/6495 E. ve 2818/572 K. sayılı kararı www.kazanci.com.

bilecektir. Teminatın nitelik ve miktarı yine mahkemece belirlenecektir (TTK m. 448/3).

Genel kurul kararı aleyhine butlan davası açıldığı takdirde mahkeme, yönetim kurulu üyelerinin görüşünü aldıktan sonra, dava konusu kararın yürütülmesinin geri bırakılmasına karar verebilecektir (TTK m. 449). TTK m. 450’de, genel kurul kararının butlanına ilişkin kesinleşen mahkeme kararının bütün pay sahipleri hakkında hüküm ifade edeceği yer almaktadır. Yönetim kurulu bu kararın da bir suretini derhâl ticaret siciline tescil ettirmek ve varsa kooperatifin internet sitesine koymak zorundadır.

Ancak butlan davasının kötünüyetle açılması hâlinde, davacılar bu sebeple kooperatifin uğradığı zararlardan müteselsilen sorumlu olacaklardır (TTK m. 451).

b. Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı

Aynen genel kurul kararlarının butlanında olduğu gibi, TBK m. 27 dikkate alındığında yönetim kurulu kararlarının butlanından bahsedilebilir. Bunun yanında anonim şirkette en sık rastlanan butlan yaptırımına tabi olacak yönetim kurulu kararları TTK’nın 391. maddesinde yer almakta olup, KoopK m. 98 atfıyla, bu hüküm de kooperatif yönetim kurulu kararlarının butlanında uygulanacaktır.

Yönetim kurulunun butlana tabi işlemlerinin ve kararları, tıpkı TTK m. 447’de genel kurul kararlarının butlanında olduğu gibi, TTK’nin 391. maddesinde sayılan durumlar da, tahdidi değil, örnekleme yoluyla belirtilmiştir. Hatta bu hükümde yer alan özel hâller, biri hariç TTK m. 447’de yer alan genel kurul kararlarının butlanı hâlleri ile aynıdır. Bu bakımdan da genel kurulun butlanı için benzer hükümlere ilişkin söylediklerimiz burada da geçerli olacaktır.

TTK madde 391’de bentler hâlinde, eşit işlem ilkesine aykırı olan, anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen, pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmasını kısıtlayan veya güçleştiren, diğer organların devredilmez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin kararların batıl olacağı düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere, TTK m. 391’de, TTK m. 447’den farklı olan özel hâl, eşitlik ilkesine aykırı olan kararlardır.

Kooperatifler açısından TTK m. 391 ele alındığında eşit işlem ilkesine ayrıca dikkat çekilmesi gerekir. Doktrinde eşitlik ilkesine aykırı genel kurul kararları açısından bir iptal edilebilirlik sebebi olarak düzenlenmiş olmasına

karşın, yönetim kurulu kararları açısından butlan sebebi olarak görülmesi eleştirilmiştir. Butlan gerekçesi olarak sayılan hâllerin bir kısmının esasen iptal davasına konu olması gerektiği ve pay sahibinin çıkarını ihlal etmesi nedeniyle eşit işlem ilkesine aykırılık yüzünden iptal davasına konu olacağı belirtilmiştir⁶⁴. Eleştirilerin bazılarının odağında ise, TTK m. 357 ile m. 391'in çelişmesi bulunmaktadır⁶⁵. Ancak bazı yazarlar, butlanın ikincilliği ilkesinin uygulanmadığı yönetim kurulu kararlarına karşı uygulanabilecek yaptırımların yokluk ve butlan olduğunu; bu nedenle yönetim kurulu kararlarına karşı pay sahiplerini koruyabilmek adına butlana hükmedilebileceğini kabul etmişlerdir⁶⁶. Diğer yandan eşit işlem ilkesine aykırılık hâlinde, bunun ortakların vazgeçilmez haklarını ihlâl etmesi durumunda, yaptırımın butlan olacağı da doktrinde yer almıştır⁶⁷.

KoopK m. 23'e göre, ortaklar KoopK'nın kabul ettiği esaslar çerçevesinde hak ve yükümlülüklerde eşittirler. KoopK m. 1'de, "...değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklık" şeklinde kooperatifin tanımı yapılmıştır. Kooperatif ana sözleşmesinde; ortakların pay tutarına ve kooperatif sermayesinin ödenme şekline, nakdi sermayenin en az 1/4 nün peşin ödenmesine ait hükümlerin olması gerektiği KoopK m. 4/1-4'te belirtilmiştir. Ana sözleşmede, ortakların yükledikleri paylar için ödeyebilecekleri sermaye borçlarını nasıl yerine getirecekleri belirlendiği halde, yönetim kurulunun alacağı bir kararla ödeme şeklini değiştirmesi ve bazı ortaklara kolaylık sağlaması halinde eşit işlem ilkesine aykırılık söz konusu olacaktır⁶⁸.

TTK'nın 391. madde gerekçesinde konu ele alınmıştır. Gerekçeye göre, yönetim kurulu kararları iptal edilemez niteliktedir. Ancak bâtil yönetim kurulu kararlarına karşı tespit davası açılacağı genel olarak kabul edilmektedir. Geçersizlik tespitinin mahkemeden istenebileceği hususu Yargıtay'ın içtihatlarına da yer etmiştir. TTK m. 391 ile dava imkânının tanınması ve iptal edilebilir

⁶⁴ BAHTİYAR Mehmet; Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Toplantıları I-II-III, Türkiye Barolar Birliği, Ankara, Mart 2008, s. 750, KENDİGELEN'e göre de, bu konu tartışmalıdır. Bkz. s. 279.

⁶⁵ MOROĞLU Erdoğan; **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarısı Taslağı, Değerlendirme ve Öneriler**, 4. Bası, Ankara, 2006, s. 183; TEOMAN Ömer; "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Anonim Ortaklık Yönetim Kuruluna İlişkin Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi", *Batider*, C. 26, S. 3, Eylül 2010, s. 5-16.

⁶⁶ KIRCA, C. 1/2, s. 516vd.

⁶⁷ Ayrıntılı bilgi için, BAHAR SAYIN Hediye; **Pay Sahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı**, 2. Baskı, İstanbul, 2017, s. 99.

⁶⁸ YÜCE Aydın Alber; **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, 2018, s. 147-148.

kararlarla b t l kararlar arasındaki farka açıklık getirmekteki amaç pay sahibinin korunmasını g çlendirmektir⁶⁹. Söz konusu durumlarda alınmış olan yönetim kurulu kararları ortaklığa, pay sahiplerine ve alacaklılara karşı hüküm ifade etmeyecektir⁷⁰.

Yönetim kurulu tarafından anılan hükümlere aykırı genel nitelik taşıyan kararlar, batıldır. Örneğın, bütün pay sahipleri için bilanço a ıklarmı kapatmak amacıyla KoopK'nın 31. maddesinde olduğu gibi⁷¹ ana sözleşmede olmayan bir ek ödeme yükümlülüğünü devreye sokan bir yönetim kurulu kararı, anonim Şirket temel yapısının bir tamamlayıcı öğesi olan pay sahiplerinin sınırlı sorumluluğu ilkesine aykırı ve h k ms zdir.

Uygulama açısından bir kararın butlanla batıl olup olmadığını belirleyen esas alınması gereken kavramın temel yapı kriteri olduğu doktrinde belirtilmiřtir⁷². Temel yapı, anonim Şirketi taşıyan kolonlar olarak ifade edilmektedir. Bu temel yapıya aykırı kararlar butlan yaptırımına tabi olacaktır. Örneğın; ek ödeme yükümlülüğü getiren kararlar,  ye olamayacak bir kişiye yönetim kurulunda  ye haklarına sahip olmasını öngören kararlar, iptal davasının açılabilmesini yönetim kurulunun onayına bağlayan kararlar, k r elde etmek ve paylaşmak amacının terkinine ilişkin kararlar, genel kurula temsilci ile katılımın yasaklanmasına ilişkin kararlar, bir  c nc  kişiye, pay sahiplerine tanınan hakların tanınmasını öngören kararlar batıl kararlar olarak sayılabilir.  rnekleri çoğaltmak m mk nd r⁷³.

Kooperatifin temel yapısının sınırları belirlenirken dikkat edilecek hususlar; diğer Őirketlerden ayırıcı ve kooperatifi tanımlayan niteliklerdir. Kısacası kooperatifi kooperatif yapan, ona kooperatif Şirket vasfını veren özelliklerin tespit edilmesi gereklidir⁷⁴. Aynı unsurlar kooperatif için de söylenebilir.

⁶⁹ Gereke eye göre, b t l yönetim kurulu ve genel kurul kararları için ayrı hükümler öngörülerek İsviçre'den daha açık ve amaca daha uygun bir sistem yaratılmıştır. Gerçekten de, İsvBK m. 714, genel kurul kararlarının butlanını düzenleyen İsvBK m.706b'ye atıf yaparak düzenlenmekte olup, kanımızca da ayrı bir düzenleme yöntemi daha uygundur.

⁷⁰  CİŐIK H. Güzin/ÇELİK Aydın; **Anonim Ortaklıklar Hukuku**, Ankara, 2013, s. 445.

⁷¹ KoopK 31. madde hükmüne göre: “Ana sözleşme, ortakları ek ödemelerle y k mlendirilebilir. Ancak, ek ödemelerin yalnız bilanço a ıklarmı kapatmak için kullanılması şarttır. Ek  deme yükleme sınırsız olabileceği gibi belirli miktarlarla veya iş hacmi ile veya paylarla oranlı olarak sınırlandırılabilir.”

⁷²  CİŐIK/ÇELİK, s. 446.

⁷³ Bu konudaki örnekler için bkz.  CİŐIK/ÇELİK, s. 446.

⁷⁴ Anonim Şirketler açısından, YÜCE, s. 149-150.

Kooperatifin amacı, konusu, kooperatifin ne suretle temsil edileceği ve denetleneceği tescil ve ilan olunacak hususlardandır. Kooperatifler, “*ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla*” kurulurlar. Yönetim kurulunun; belirlenen amaç ve konusu dışında başka bir amacı ve konuyu gerçekleştirmek için faaliyetlerde bulunması, kendi çıkarı için çalışması, temsil yetkisini değiştirici yönde veya denetlemeyi kısıtlayıcı hallerde kooperatifin temel yapısını bozucu kararlar söz konusu olacaktır. Yönetim kurulunun, ortaklığa alınmak için başvuranların, ana sözleşmede gösterilen ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadıklarını araştırmak zorunluluğu bulunmaktadır. Ayrıca yönetim kurulu, genel kurul tarafından belirlenen, yapı kooperatiflerinde konut, işyeri ve ortak sayısının üzerinde ortak kaydedemeyecektir. Kuruluş amacı ve konusu düşünüldüğünde bu iki hususun kooperatife vasfını kazandıran özellikler olarak nitelendirilmesi mümkündür. Bu açıdan temel yapıya aykırılıktan bahsedilebilecektir.

Diğer organların devredilmez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin kararların batıl olmasıyla ilgili KoopK m. 59/8 hükmüne öncelikle bakmak gerekir. Hükme göre, yönetim kurulu üyeleri ve temsile yetkililer, genel kurulun devredemeyeceği yetkilerini kullanamayacaktır. Burada TBK m. 27 genel hükmü çerçevesinde, emredici hukuk kurallarına aykırılık söz konusudur; ancak özel hüküm niteliğindeki TTK m. 391 değerlendirildiğinde, kooperatif yönetim kurulunun, genel kurulun devredemeyeceği yetkilerini kullanarak alınan kararları butlan yaptırımına tabi tutulacaktır.

Yine ana sözleşmede belirtilen, ortakların genel kurulca belirlenmiş olan aidat borçlarını yerine getirmemeleri hâlinde, KoopK m. 27’deki sürecin ardından ortaklıktan çıkarılma söz konusu olacaktır. Bunun aksine ortaklıktan çıkarma ile ilgili hükmü ortaklardan birisi veya bazıları için kaldıran yönetim kurulu kararı alınabilir. Bu durumda hem eşit işlem ilkesine hem de hukuk kurallarına aykırılık söz konusudur. Ayrıca kanunun kendisine tanımadığı bir yetkiyi kullanmış olacaktır. Bahsedilen durumlarda yönetim kurulu kararının butlanla batıl olması gündeme gelecektir.

TTK m. 391’deki hâller dışında, TBK m. 27’nin de butlanı ortaya çıkaracağını söylemiştik. Bu hususta Yargıtay, eğer yönetim kurulu toplantılarında çağrı, toplanma ve karar alma için Kanunun belirlediği haricinde bir durum ana sözleşmede öngörülmüş ise, buna uymamanın yaptırımının butlan olacağı kanaatine varmıştır. Örneğin, kooperatifin yönetim kurulu üye sayısının beş olduğu, yönetim kurulunun 20.07.2012 tarih ve 62/14 numaralı kararında, mutad dışı

toplantıların gerek görüldüğünde yönetim kurulu başkanının (yokluğunda başkan vekilinin) yazılı çağrısıyla, acil durumlarda ise telefonla yapılacak çağrıyla yapılmasına oybirliği ile karar verildiği, dava konusu 22.09.2014 tarihli yönetim kurulu toplantısının davacılar dışındaki diğer 3 üye ile yapıldığı, toplantı ve karar nisapları sağlanmış ise de, usulüne uygun olarak toplantı çağrısı yapıldığının ispat edilemediği gerekçesiyle, 22.09.2014 tarih ve 64/20 Sayılı yönetim kurulu kararının butlanla malul olduğunun tespitine karar vermiştir⁷⁵. Kanımızca bu karar yerinde değildir. Zira karar için gerekli toplantı ve karar yeter sayısına ulaşılmıştır. Davacı olanlar yönetim kuruluna katılmış olsalar bile sonuç değişmeyecektir. O halde sırf çağrı usulüne dayalı olarak butlan kararı vermek TBK m. 27 anlamında bir ihlal oluşturmaz. Sanırız burada Yargıtay, yönetim kurulu kararına iptal kararı verilemediği için böyle bir maksadı aşan yoruma yer vermiştir.

3. Kooperatif Organ Kararlarının İptali

a. Genel Olarak

Bir organ kararı açısından iptalin gündeme gelebilmesi için öncelikle kararın varlığı ve var olan kararın geçerli olması gerekir. Kurucu ve geçerlilik unsurları mevcut ise, o kararın hukuka aykırılığı bakımından iptal edilebilirlik yaptırımından söz edilebilecektir.

Genel kurul kararının kanuna, kooperatif ana sözleşmesine veya iyi niyet kuralına aykırılığı yalnız iptal davası açılarak ileri sürülebilir. Zira yokluk ve butlan iddiasının aksine, genel kurul kararlarının iptal edilebilirliği, itiraz veya defî şeklinde ileri sürülemeyeceği gibi, mahkemece re'sen nazara alınmaz. İptal davası bir genel kurul kararının geçersiz olduğunun hükme bağlanmasını amaçladığından yenilik doğurucu bir eda davasıdır⁷⁶.

Yönetim kurulu kararlarının iptal edilebilirliği ise tartışmalıdır. İptal davası veya butlanın tespiti davası hukukî amaç açısından ele alındığında, ikisinde de organ kararlarının hükümsüzlüğünün tespiti söz konusudur. KoopK açısından sadece m. 16/3 hükmüne ilişkin olarak yönetim kurulu kararlarına karşı iptal davası açılması mümkündür. Ancak daha önce de değindiğimiz üzere genel kurul kararlarının aksine, yönetim kurulu kararlarında butlanın ikincilliği ilkesi bulunmamaktadır. Bu da yönetim kurulu kararları açısından iptalin çok

⁷⁵ Y. 23.HD. 15.11.2018 tarihli, 1538 E. ve 5336 K. sayılı kararı, www.kazanci.com.

⁷⁶ MOROĞLU, s. 199-200.

sınırlı olarak sadece kanunun izin verdiği ölçüde olabileceğini ortaya koymaktadır.

b. Genel kurul kararlarının iptali

KoopK'nın 53. maddesinde, genel kurul kararlarının iptali ve buna ilişkin şartlar düzenlenmiştir. Genel kurul kararlarının yokluk mu, butlan mı olduğu yoksa iptal edilebilir mi olduğuna dair duraksama bulunan hâllerde, hukuk güvenliği açısından iptal edilebilir nitelikte olduğunun kabul edilmesi gerekir⁷⁷. İptal edilebilirlik bir genel kurul kararının kanuna, ana sözleşmeye ya da dürüstlük kurallarına aykırılığı hâlinde söz konusu olur.

Genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünde yokluk, butlan ve iptal müesseseleri birbirine karıştırılan üç durumdur. Bu bakımdan bir genel kurul kararının iptalinde bazı hususları göz önüne almak gereklidir. Bunlar da, öncelikle kararın hukuk düzeninde var olup olmadığına tespit edilerek yokluk yaptırımının oluşup oluşmadığının belirlenmesi, ikincisi ihlal edilen hükmün kesin emredici olup olmadığına, TBK m. 27'de sayılan diğer durumlara ve belirlenen butlana ilişkin özel hükümlere aykırı olup olmadığına bakılarak butlan yaptırımına tabi olup olmadığına incelenmesi, bunlardan sonra da butlanın ikinciliği ilkesini göz önüne alarak alınan kararının iptal yaptırımına tabi olup olmadığına incelenmesidir.

Y. 11.HD'nin bir genel kurul kararının iptal edilir olup olmadığına belirlenmesi açısından vermiş olduğu bir kararında iptali kabil kararların, daha çok ortakların menfaatlerini koruyan düzenlemelere aykırılık teşkil eden, emredici kurallar dışında yorumlayıcı ve şekle ilişkin kuralların ihlal edildiği kararlar olduğu ifade edilmiştir⁷⁸. Bu cihetle alınan kararın bahsettiğimiz sıralama ile hükümsüzlüğü incelenirken, iptal yaptırımına tabiliğinde bu hususun dikkate alınması gerekecektir.

İptal davasına konu genel kurul kararları, mahkeme kararı ile geçersizlikleri tespit edilene kadar hukuk dünyasında sonuç doğurmaya devam edecektir. Ancak genel kurul kararının mahkeme kararı ile geçersizliğine karar verildiği anda karar geçmişe etkili olarak ortadan kalkacaktır⁷⁹. Alınan mahkeme kara-

⁷⁷ ERİŞ Gönen; **Uygulamalı Kooperatifler Hukuku**, Ankara, 2001, s. 801.

⁷⁸ Y. 11.HD. 23.01.2007 tarihli, 2005/13782 E. ve 2007/692 K. sayılı kararı, www.kazanci.com.

⁷⁹ MOROĞLU, s. 24; TEKİNALP, s. 393. Yazar, iptal sebeplerinin kanunda tahdidi olarak sayılmadığını, hukukun genel ilkelerine aykırı ve nesnellikten uzak kararların iptal yaptırımına tabi olacağını belirtmiştir.

rı, bozucu yenilik doğuran nitelikte kabul edilmektedir⁸⁰. Bu noktada genel kurul kararlarının iptalinin ancak mahkeme kararı ile talep edilebileceğini de belirtmek gerekir⁸¹. Bundan kastımız, genel kararlarının yokluk ve butlanı bir başka davada ve her zaman ileri sürülebilirken, genel kararının iptali ancak bu hususta bir dava açılmış olması hâlinde ileri sürülebileceğidir.

aa. Kanuna Aykırı Genel Kurul Kararları

KoopK m. 53/1'de belirtilen ilk husus, kanuna aykırı olan genel kurul kararlarıdır. İptale tabi olan genel kurul kararları, yokluk veya butlan yaptırımlarına konu olanlar dışındaki hükümlere aykırılık hâlleri için ifade edilmektedir. Kanuna aykırı olan kararlar, aleyhlerine mahkeme tarafından iptal kararı verilmedikçe, geçerli olurlar ve hüküm ifade ederler. Bu kararların hükümsüzlüğüyle ilgili olarak tespit davası değil, eda davası niteliğindeki iptal davasının açılması gerekir⁸².

Kanuna aykırılığı sadece KoopK'na aykırılık olarak algılamamak gerekir. Burada kastedilen, yürürlükte olan tüm kanunlara aykırı olan genel kurul kararlarıdır. Usule ve esasa ilişkin aykırılıklar da yine kanuna aykırılığın kapsamındadır. Kanuna aykırılık, emredici kanun hükümleri bakımından butlan sebebi olarak görülmekteyken, KoopK m. 53'te emredici olmayan kanun hükümleri bakımından iptal sebebi olarak ele alınmıştır. Ancak emredici olan kanun hükümleri bakımından da iptal söz konusudur. Örneğin Yargıtay, Anayasanın 35. maddesi ve TMK m. 683 hükmüne aykırı olarak, kooperatif üyelerinin üyelik hakları sonucu kendilerine tahsis edilen bağımsız bölümlerin kendi aralarında takasını (değiştirilmesini) önlemek amacıyla alınan genel kurul kararının, mülkiyet hakkının özüne dokunacak, tasarruf hak ve yetkisinin kullanılmasını engelleyecek karar olarak iptal edilmesi gerektiği yönünde karar almıştır⁸³.

Butlan sebepleri dışında kalan ve yoklukla malul olmayan vakalar, iptal davasının konusunu oluşturacaktır. Bununla birlikte yokluk ve butlan yönünde

⁸⁰ ARSLANLI, s. 279; PULAŞLI, *Şirketler*, s. 1054vd.

⁸¹ MOROĞLU, s. 243.

⁸² Y. 11. HD. 11.04.2005 tarihli, 2004/7071 E. ve 2005/3501 K. sayılı kararı, www.kazanci.com.

⁸³ Y. 23. HD. 17.04.2019 tarihli, 2016/4829 E. ve 2019/1456 K. sayılı kararı, www.kazanci.com.

talepte bulunulması hâlinde çoğun içinde az da vardır kuralı gereği, ileri sürülen olayların bir genel kurul kararının iptaline yol açıp açmadığına da bakılır⁸⁴.

Genel kurul kararlarının kanuna aykırılığa dayalı iptalinde KoopK'na aykırılık yanında, KoopK m. 98 atfıyla, anonim şirkete ilişkin TTK hükümlerine aykırılık da önemlidir. Zira KoopK'da hüküm bulunmadığı hâllerde, anonim şirketin hükümleri kooperatiflerde uygulama alanı bulacağından, anonim şirkete ait hükümlere aykırı genel kurul kararları, kanuna aykırı olduğundan iptal konusu olacaktır.

Bu hususta bir örneğe değinmek gerekirse, TTK'nın 558/1'de, genel kurul kararıyla ibra kararının kaldırılamayacağı düzenlenmiştir. Bu hususta KoopK'da bir hüküm bulunmadığı için TTK'nın bu hükmü kooperatiflerde de uygulama alanı bulur. Niteliği itibariyle kurucu yenilik doğurucu kararlardan ibra kararları için, ancak süresi içerisinde ve şartları sağlanmak suretiyle iptal davası yoluna başvurulması gerekecektir. Buna göre kooperatif genel kurulunun kanuna aykırı olarak aldığı ibra kararının kaldırılması için kendisinin yeni bir karar alması değil, iptal davası yoluna başvurulması gerekecektir.

bb. Ana sözleşmeye Aykırı Genel Kurul Kararları

Ana sözleşmede zorunlu ve isteğe bağlı olan düzenlemeler yer alır. Ana sözleşmede bulunması zorunlu düzenlemeler KoopK'da sayılmıştır. İsteğe bağlı olan düzenlemelerden kastedilen ise emredici hukuk kurallarına aykırılık oluşturmeyen özel hükümler, yedek veya yorumlayıcı hukuk kurallarının kısmen veya tamamen aksini öngören hükümler, emredici nitelikteki kanun hükümlerinin düzenleniş amacına uygun olarak ağırlaştırılan hükümler veya düzenleyici hükümlerdir⁸⁵.

Bununla birlikte, kooperatiflerde ilgili bakanlıklar tarafından çıkartılan tip sözleşme ve KoopK m. 3 uyarınca ilgili bakanlık⁸⁶ onayı söz konusu olduğundan, ana sözleşmelerde ilgili bakanlığın onay vermediği herhangi bir hüküm

⁸⁴ Y. 23. HD. 26.11.2013 tarihli, 2013/5894 E. ve 2013/7475 K. sayılı kararı, www.kazanci.com.

⁸⁵ SAKA Zafer; **Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul**, 1. Baskı, İstanbul, 2004, s. 243.

⁸⁶ KoopK m. 3'de "Ana sözleşme, Ticaret Bakanlığına verilir. Bakanlığın kuruluşa izin vermesi halinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan olunur." dese de, kooperatif türleri bakımından ana sözleşmeye onay veren ilgili bakanlık farklılaştırılmıştır. Örneğin yapı kooperatiflerinde ilgili bakanlık Çevre ve Şehircilik Bakanlığı iken, tarım kredi kooperatiflerinde ilgili bakanlık Tarım ve Orman Bakanlığıdır.

yer alamamakta, çoğunlukla da tip sözleşme hükümlerinden aşırı sapma taşıyan bir ana sözleşme görülmemektedir.

Ana sözleşmeye aykırılık hâllerine ilişkin olmak üzere, Yargıtay bir kararında, "...tasfiye halindeki davalı kooperatifin genel kurullarında 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 81/4. maddesinde ana sözleşmeye atf yapılmış olup, ana sözleşmenin 84/9. maddesinde, tasfiye sürecinde dahi ana sözleşmenin 33/1. maddesinin uygulanacağı öngörülmüş olduğundan, kayıtlı ortak sayısının en az 1/4'ü kadar ortağın toplantıda hazır bulunması şarttır. Kararlar ana sözleşmenin 33/2. maddesi uyarınca oylama sırasındaki mevcudun yarıdan fazlasının oyu ile alınır dedikten sonra, tasfiye kurulu başkanı ve üyesinin, genel kurul kararı olmadan aidat topladığı, kooperatifin borçlarının bulunduğu, bu aidatları hesaplara intikal ettirmedikleri, kooperatifin elektrik ve su aboneliğinin kapanmadığı, vergi dairesine olan borcun ödenmediği, bu durumda tasfiye kurulunun ana sözleşmenin 84. maddesine uygun hareket etmediği, tasfiye görevini yerine getirmediği, borçlar varken kooperatifin terkinini ve ibra yönünde karar verilemeyeceği yönündeki iddiası ile ilgili herhangi bir inceleme ve araştırma yapılmamış, bu yönde denetime elverişli bir gerekçe oluşturulmaksızın, soyut "kanuna, ana sözleşmeye ve iyiniyet kurallarına aykırılık bulunmadığı" gerekçesi ile yazılı şekilde hüküm kurulmuştur..." diyerek ilk derece mahkemesinin verdiği kararı bozmuştur⁸⁷.

Yine başka bir kararında da, "...davalı kooperatifin ana sözleşmesinin 61. maddesinde üyelere düşen daireler yönünden maliyet hesabının nasıl yapılacağı ve maliyet hesabının içerisinde dairenin konumuna göre değerinin nasıl hesaplanacağı hususunun düzenlendiği, buna göre 11.10.2014 tarihinde 7 numaralı madde ile şerefiye bedeli alınmaması yönündeki kararın ana sözleşmeye aykırı olduğuna..." karar vermiştir⁸⁸.

Görüldüğü üzere, Yargıtay, kooperatif genel kurulunda alınan kararın kimi zaman o kooperatif ana sözleşmesi hükmünü ihlal edip etmediğini ele alıp irdelerken, kimi zaman da KoopK m. 53 hükmündeki iptal sebeplerinin hepsi üzerinden bir iptal kararı vermektedir. Kanımızca Yargıtay'ın iptal edilen genel kurul kararları üzerinden nitelikli değerlendirme yaparak o kararın ana sözleşmeye mi aykırı olduğunu yoksa diğer hâllerden birine mi girdiğini ayrıntılı ele alması karar yazımı ve hukuk tekniği açısından daha faydalıdır.

⁸⁷ Y. 23. HD. 01.10.2015 tarihli, 2015/4965 E. ve 2015/6213 K. sayılı kararı, www.kazanci.com.

⁸⁸ Y. 23. HD. 31.01.2019 tarihli 2016/3328 E. ve 2019/2412 K. sayılı ilamı, www.kazanci.com.

Ana sözleşmeye aykırılık oluşturacak şekilde alınan ve hak düşürücü süre içinde iptal davası açılmadan geçerli hâle gelen kararlar, aykırılık oluşturduğu ana sözleşme hükmünü de değiştirebilir. Bu durumda, alınan kararın gerekli nisapla alınıp alınmadığına bakılmalıdır. Zira KoopK, ana sözleşmede değişikliğe gidilmesi için, alınacak genel kurul kararlarında nitelikli çoğunluk aramaktadır (KoopK m. 51/2). KoopK'nin bu hükmü emredici nitelik taşımaktadır. Nitelikli çoğunluk şartı sağlanmadan ana sözleşmenin değiştirilmesi yönünde ana sözleşmeye aykırılık oluşturacak karar alınması hâlinde bu karar, genel kurul kararının iptali değil butlanı hükümlerine tabi olacaktır. Bu durumda da alınan karar hak düşürücü süreye bağlı kalınsız ve açılacak bir butlanın tespit davası ile butlanı istenebilecektir⁸⁹.

cc. İyiniyet Esaslarına Aykırı Genel Kurul Kararları

Genel kurul kararı ne kanuna ne de ana sözleşmeye aykırı olmayabilir. Buna karşılık iyiniyet esaslarına aykırı genel kurul kararlarıyla karşılaşılabılır. Çoğunluğun haksız ve yersiz kararlarıyla azınlıkta kalan ortakları haklarını sınırlandırması, ortadan kaldırması bu yönde verilen kararlara bir örnektir.

Bu bağlamda, hukukun genel ilkelerine aykırılık, iyiniyet esaslarına aykırı kararları doğuracaktır. Esasen TMK m. 2'ye aykırılık, genel kurul kararının iptalini doğuracaktır. Ancak hukukun diğer genel ilkeleri (ahde vefa, hakkaniyet, adalet) ile iyiniyet ilkesinin birbiriyle bağlantısı, bunlara aykırı bir kararın da iyiniyete aykırı olması sonucunu doğurur.

İyiniyet ilkesine aykırı genel kurul kararları bakımından, Yargıtay'ın, ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu "...08.03.2014 tarihli genel kurul toplantısından kısa bir süre önce (üye kayıt defterine göre) kooperatife 100 ün üzerinde yeni üye kaydının yapıldığı, diğer üyelere göre çok düşük aidatlar ödedikleri, bunlardan 85 üyenin genelde katıldıkları... bu kaydedilen üyelerin bazılarının çok düşük miktarda meblağlar ödedikleri anlaşıldığından... bu yeni üyelerin sadece dava edilen genel kurul toplantısında oy kullanmak amacıyla üye kaydedildikleri bu nedenle dava edilen kararların toplantı ve karar nisabı ile... bu yeni kaydedilen ve toplantıya katılan üye sayısı dikkate alındığında yani çıkarıldıklarında... bu genel kurul kararlarının nisabını etkilediği, bunun kooperatifin ana sözleşmesi hükümlerine, Kooperatifler Yasası'na ve objektif iyi niyet ve dürüstlük kurallarına aykırılık teşkil ettiği, kooperatife karşı yükümlülüklerini zamanında ve eksiksiz olarak yerine getiren diğer üyelere karşı eşit muamele

⁸⁹ BİNGÖL Adil; **Türk Hukuku'nda Kooperatif Genel Kurulu**, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2010, s.76 (yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

etmek ve davranmak ilkesinin ihlal edildiği söz konusu üyelerin gerçek iradelerinin hakkaniyete uygun şekilde genel kurulda tecellisinin sakatlanmasına da sebebiyet verildiği gerekçeleriyle davanın kabulüne...” yönündeki kararı onanması örnek gösterilebilir⁹⁰.

Bu kararda Yargıtay, verilen karardaki kötü niyetli ve hakkaniyet ilkesine aykırı alınan genel kurul kararının kanuna ve ana sözleşmeye aykırı olmasına rağmen hangi nedenle iyiniyet kaidesine aykırı olduğunu açık bir şekilde göstermiştir.

c. İptal Davasında Usulî Hususlar

aa. Davacılar

Kooperatif genel kurul kararlarının iptali davası açılması bazı şartlara bağlanmıştır. KoopK m. 53/1’de öncelikle kimlerin iptal davası açabileceği belirlenmiştir. Buna göre; toplantıda hazır bulunup da kararlara aykırı kalarak keyfiyeti tutanağa geçirten veya oyunu kullanmasına haksız olarak müsaade edilmeyen yahut toplantıya çağrının usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediğini yahut da genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimselerin karara katılmış bulduklarını iddia eden pay sahipleri, yönetim kurulu, kararların yerine getirilmesi yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin şahsi sorumluluklarını mucip olduğu takdirde bunların her biri, iptal davası açabilecektir.

Toplantıda hazır bulunup bulunmamasına göre pay sahipleri farklı hüklümlere tabi kılınmıştır. Buna göre toplantıda hazır bulunup da kararlara aykırı oy kullananların, bu durumu genel kurul tutanağına yazdırması şarttır. Burada dava açılması, toplantıya katılıp ret oyu verilmesi ve verilen ret oyunun tutanağına geçirilmesine bağlanmıştır. Bu nedenle genel kurula yazılı ve imzalı verilecek olan metnin varlığı veya olumlu oy kullanılmamış olması ve bu hususun muhalefet olarak tutanağına yazdırılması hâlinde ortak iptal davası açabilecektir. Aksi halde dava açma hakkı kaybedilecektir⁹¹.

⁹⁰ Y. 23. HD.16.04.2019 tarihli, 2016/3320 E. ve 2019/1393 K. sayılı ilamı, www.kazanci.com.

⁹¹ Y. 23. HD. 24.05.2016 tarihli, 2015/6861 E. ve 2016/3152 K. sayılı kararında; “davacının, usulüne uygun çağrı yapıldığı halde genel kurula katılmadığı, davacıların muhalefet şerhini tutanağına geçirmediği, davacılarından birinin ise, iptalini istediği maddelere olumlu oy kullandıktan sonra, devam eden maddelerin görüşülmesi sırasında itirazını bildirdiği, KoopK m. 53 uyarınca, oylamadan sonra muhalefetin tutanağına yazdırılması gerektiği gerekçesiyle verilen davanın reddi kararını onamıştır.”www.kazanci.com.

Karşı oy kullanma ancak oya katılabilecekler için söz konusudur. Bazı durumlarda bir ortağın toplantıya katılma hakkı olmasına rağmen, bazı konularda oy kullanma hakkı bulunmamaktadır.

KoopK m. 50⁹², genel kurulda oya katılamayacaklara ilişkin düzenlemeye yer vermiştir. Bu gibi durumlarda oy hakkını kullanma imkânı bulunmayan kişilerin ret oyu kullanması da mümkün olmadığından, iptal davası açamazlar. Bir görüşe göre, ret oyu kullanamayan ortakların dahi, muhalefet şerhinin tutanağa geçirmesiyle birlikte yine iptal davası açabilmesi mümkün olabilir⁹³. Ancak kanımızca, bu kişiler görüşmelere katılsalar dahi, muhalefet ancak oy ile birlikte söz konusu olacağından, bu kişilerin muhalefet şerhi koydurması ve iptal davası açması mümkün değildir.

Usulsüz çağrı yapılması veya çağrı yapılmaması hâlinde alınan kararların hükümsüzlük yaptırımlarından yokluk mu, yoksa iptal edilebilirlik mi olduğu hususunda, Y. 23. HD. 03.06.2015 tarihli, 2014/7930 E. ve 2015/4184 K. sayılı kararında, hukukî işlemlere güvenlik getirme amacından hareketle yaptırımın iptal edilebilirlik olduğuna kanaat getirmiştir⁹⁴.

Usulüne uygun çağrı yapılmış; fakat ortak toplantıya katılmamışsa dava açma hakkı bulunmayacaktır. Ancak çağrı, yetkili kişiler tarafından, kanunda belirtilen süre ve şekilde yapılmamış olduğu, yani usulsüz çağrı yapıldığı iddia ve ispat edilmiş ise, genel kurula katılmayan ortak genel kurul kararının iptali davasını açabilecektir⁹⁵. Ancak usulsüz çağrıya rağmen ortağın genel kurula gelmiş olması hâlinde artık çağrının usulsüzlüğüne dayanamaz⁹⁶.

⁹² “Kooperatif işlerinin görülmesine herhangi bir suretle katılmış olanlar Yönetim Kurulunun ibrasına ait kararlarda oylamaya katılamazlar. Bu hüküm denetçiler hakkında uygulanmaz. Ortaklardan hiçbiri kendisi veya karı ve kocası yahut usul ve fûruu ile kooperatif arasında şahsi bir işe veya davaya dair olan görüşmelerde oy hakkını kullanamaz.”.

⁹³ Bkz. ÇEVİK, s. 590.

⁹⁴ Karar için bkz. www.kazanci.com.

⁹⁵ Çağrı usulüne aykırılıkta ne zaman yokluk ne zaman iptal edilebilirlik yaptırımının uygulanacağı belirlenmesi önem arz eder. Genel kurul toplantısı için gereken çağrı işlemleri yapılmış, ancak bunlarda genel kurulun varlığını engellemeyecek bir takım eksiklikler bulunmaktaysa, uygulanacak yaptırım iptal edilebilirliktir. Buna karşın çağrı işlemi hiç yapılmaksızın toplanan genel kurul ancak çağrısız genel kurulun oluşumuna ilişkin şartlar sağlanırsa geçerli olup aksi halde yok sayılacaktır. Bu hususta bkz. MOROĞLU, s. 67.

⁹⁶ Y. 11. HD. 09.11.1995 tarihli, 5810 E. ve 8403 K. sayılı kararı. Bu konuya ilişkin olarak, Y. 11.HD, 26.01.2016 tarihli, 2015/2351 E. ve 2016/799 K. sayılı kararında da; usulüne uygun çağrı yapılmassa bile, genel kurula katılan pay sahibi tarafından, çağrının usulsüzlüğünü ileri sürmesi hakkın kötüye kullanılması olarak kabul edilmiştir. Karar için bkz. www.kazanci.com. Burada pay sahipleri, karara ilişkin muhalefet şerhlerini zapta geçirtmiş olmak şartıyla iptal davası açma haklarını kullanabileceklerdir. Kararın kanuna, ana

Bu durumda yani çağrı usulsüzlüğüne rağmen genel kurula katılan ortak için dikkat edilecek husus, ortağın, KoopK m. 53/1'deki koşulları yerine getirip getirmediğidir. Aksi halde, usulsüz çağrının varlığından haberdar olan ortağın, genel kurula gelmesine rağmen olumsuz oyunu muhalefet şerhiyle kaydettirmeyip bir iptal davası açtığında çağrı usulsüzlüğüne dayanabilmesi, kanunun bu konudaki amacına aykırılık taşır.

Yine gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediği hâllerde de toplantıda hazır bulunmayanlar iptal davası açabilirler⁹⁷.

Bununla birlikte çağrı usulsüzlüğü tek başına iptal sebebi değildir. Ayrıca alınan kararların kanuna, ana sözleşmeye ve objektif iyiniyet kurallarına aykırı olduğunun iddia ve ispat edilmesi de gerekir⁹⁸.

Genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimselerin karara katılmış bulduklarını iddia eden ortakların da iptal davası açmaları mümkündür. Ancak katılmanın etkili olmadığı ispat edildiği takdirde KoopK m. 98 atfıyla TTK m. 433 uyarınca kararın iptali söz konusu olmaz⁹⁹.

KoopK 53/1-2 maddesi, herhangi bir koşula bağlı olmaksızın yönetim kuruluna iptal davasını açma hakkı tanımıştır. Ayrıca bu hak olduğu kadar yönetim kurulunun görevidir. Bu nedenle, toplantıda tüm yönetim kurulu hazır bulunsun veya bulunmasın, karara aykırı kalsın veya kalmassın, aykırı olduğunu tutanağa yazdırsın veya yazdırmassın, iptal davası açabilir.

Genel kurul kararlarının yerine getirilmesinde yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin şahsî sorumluluğunu gerektiren hâllerde, bu kişilerden her biri iptal davası açabilir.

bb. Davada Temsil

İptal davasında, kooperatifi yönetim kurulu temsil eder. Eğer dava yönetim kurulu üyelerinden biri veya birkaçı tarafından açılmışsa, diğer yönetim

sözleşmeye veya iyiniyete aykırı olduğunun ispatı da gerekecektir. Bkz. ARSLANLI, s. 87, İMREGÜN, "Anonim Şirketlerde Münferit Pay Sahibinin Umumi Heyet Kararları Aleyhine İptal Davası Açmak Hakkı. Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 1, S. 2, 1961, s. 132; İMREGÜN, *Ortaklıklar*, s. 173.

⁹⁷ "...Yasaya ve anasözleşmeye aykırı olarak yapılan çağrı üzerine toplanan genel kurulda alınan bütün kararlar hükümsüz ve geçersizdir. Böyle bir toplantıda alınan kararların yoklukla malul olduğunun tesbitini K.K.53 deki koşullar aranmaksızın her ortak mahkemeden isteyebilir.", Y. 11.HD. 22.10.1982 tarihli, 3370 E. ve 1982/4077K. sayılı kararı.

⁹⁸ Y. 11.HD. 23.09.1991 tarihli, 1990/2827 E. ve 1991/4770 K. sayılı kararı. www.kazanci.com.

⁹⁹ ÇEVİK, s. 594-595.

kurulu üyelerinin kooperatifi temsil yetkisi var ise, diğer yönetim kurulu üyeleri kooperatifi temsil edecektir. Yönetim kurulu tarafından dava açılmış ise, denetçiler kooperatifi temsil edecektir. Fesih hâlinde ise, kooperatifi tasfiye memurları temsil edecektir¹⁰⁰.

cc. Davada Süre, Görev ve Yetki

İptal davasına ilişkin KoopK m. 53'de genel kurul kararları aleyhine, toplantıyı kovalayan günden başlamak üzere bir ay içinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye başvurabileceği düzenlenmiştir. Burada kullanılan “*kovalayan*” ibaresi hukukî olmadığı için çelişkilere yol açabilecektir. “*Kovalayan*” ibaresinin ne olduğuna bakarsak, bu ibarenin takip eden gün anlaşılması gerektiği sonuca ulaşılır ise, toplantıdan sonraki günden itibaren bir ayın hesap edilmesi gerekir.

“*Gün*” ve “*ay*” ifadelerine aynı madde içinde yer verilmesi de karışıklığa yol açabilecek hususlardır. Gün olduğunda, bir sonraki günden itibaren; ay söz konusu olduğunda süre, başladığı güne son ay içinde karşılık gelen gün olarak hesaplama yapılacaktır.

Kanımızca iptal davasına konu olan genel kurul kararı ise toplantı değil, sürenin de karar tarihinden itibaren başlamasının, hükümde “*gün*” ifadesi hiç yer almadan TTK m.445'teki gibi “*karar tarihinden itibaren*” şeklinde daha net ve anlaşılabilir düzenlemeye yer verilmesi gerekmektedir.

Bununla birlikte yönetim kurulunun ortaklıktan çıkarma kararına itiraz üzerine verilen veya doğrudan doğruya bir ortağın kooperatiften çıkarılmasına ilişkin genel kurul kararlarının iptaline ilişkin açılacak davalarda ise süre, bu karar tarihinden itibaren başlamak üzere üç aylık hak düşürücü süreye tabi olacaktır.

KoopK 53/6 maddesinde, bir aylık hak düşürücü sürenin sona ermesinden önce duruşmaya başlanılamayacağına ilişkin hüküm yer almaktadır. Burada, tıpkı TTK m. 448/2'deki gibi, bir aylık süre içinde açılacak başka davalar dikkate alınmıştır. Hükümün devamında, birden fazla iptal davası açıldığı takdirde, davaların birleştirilerek görüleceği düzenlenmiştir.

Genel kurul kararları aleyhine iptal davası, kooperatif merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde açılır (KoopK m. 53/1). KoopK m. 99'da davaların niteliği ve muhakeme usulüne ilişkin düzenleme yer almaktadır. Hükme göre,

¹⁰⁰ ÇEVİK, s. 597.

KoopK'da düzenlenen hususlardan doğan hukuk davaları, tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın ticari dava sayıldığından ticaret mahkemeleri görevli mahkemedir ve bu davalarda basit muhakeme usulü uygulanmaktadır.

dd. Davada Teminat ve İlan

KoopK m. 53'de, mahkemenin, kooperatifin isteği üzerine iptal davası yüzünden doğacak muhtemel zararlarına karşı davacıların teminat göstermesine karar verebileceği ve teminatın mahiyet ve miktarını belirlemenin mahkemeye ait olduğu düzenlenmiştir.

İptal davasının yönetim kurulu üyelerinden ve denetçilerden biri tarafından açılması hâlinde teminat isteme talebi, kooperatif adına temsile yetkili olan organ tarafından yapılacaktır. Ancak iptal davası yönetim kurulu tarafından açılırsa, teminat talebini denetçi veya denetçiler yapar. Bu durumda, kanımızca yönetim kurulu üyelerinin tamamının şahsi olarak teminat göstermesi gerekir. Zira kurul her ne kadar organ sıfatıyla dava açıyorsa da, teminat kooperatif tarafından kooperatife verilemeyeceğine göre, yönetim kurulunun kararın iptali için talebi hâlinde kararlaştırılacak bir teminatın, kurul üyeleri tarafından karşılanması şarttır.

Yönetim kurulu tarafından, iptal davasının açıldığının ve duruşmanın yapılacağı günün, usulen ilan edileceği, yine KoopK m. 53'de yer almaktadır. KoopK 3/1-b maddesine göre, bu ilanın kooperatiflerin yapacağı ilan şekline uygun olarak yapılması gerekir. Yönetim kurulunun bu ilanı yapmaması kararın geçerliliğini engellemekle beraber, kanunun kendisine yüklediği görevi kasten veya ihmalen yapmaması nedeniyle, zarar hâlinde ayrıca sorumluluğu söz konusu olacaktır (KoopK m. 62). Bunun yanında, kanımızca TTK m. 448/1 hükmü gereğince, kooperatifin internet sitesi varsa, bu hususun burada da ilan edilmesi gereklidir.

d. İptal Davasının Sonuçları

İptal davası açılmış olması alınan genel kurul kararının icrasına etkide bulunmayacaktır. İptal davası açılmış olsa dahi, genel kurulda alınan kararlar yönetim kurulu tarafından uygulanmak zorundadır. Yönetim kurulu uygun bulmadığı kararı uygulamama yoluna gidemez. Karar için iptal davası açması gerekir. Ancak açılan iptal davasında yönetim kurulunun veya denetçilerin görüşü alındıktan sonra, aleyhine iptal davası açılan kararın icrası TTK m. 449 gereğince

ce geri bırakılabilir¹⁰¹. Geri bırakılmasına karar verilmediği takdirde, yönetim kurulu kararı uygulamakla yükümlüdür. Üçüncü kişilerle hakkında iptal davası açılmış karara istinaden yapılan işlemler kooperatifi bağlayacaktır¹⁰².

Mahkeme ancak kararı iptal edebilir. Mahkeme genel kurul yerine geçerek başka bir karar alamaz.

Mahkeme tarafından kararın iptali hâlinde yönetim kurulu artık iptal edilen kararı uygulamayacaktır. Söz konusu karar inşai niteliktedir. Karar, geriye etkili olarak ortadan kalkar. Ancak iptale karar verilene kadar üçüncü kişilerle dava süresinde yapılan işlemler, kurulan ilişkiler, geçerli sayılmaktadır. Bu açıdan karara dayanılarak iyiniyetli üçüncü kişilerin kooperatifle yapmış olduğu işlem ve ilişkilerden doğan hakları saklı kalmaktadır. Bu husus KoopK'nın 98 inci madde atfı ile TTK m. 371'de açık olarak ifade edilmiştir.

Karar kesinleşmesinin ardından, davaya katılıp katılmaması önem arz etmeksizin, bütün ortaklar hakkında hüküm ifade eder (KoopK m. 53/son). Ancak iptal talebinin reddi sadece taraflara etki eder.

KoopK m. 98 atfı ile TTK m. 451 kooperatif genel kurul iptali davalarında da uygulanır. Bu nedenle genel kurul kararları aleyhine kötüniyetle iptal davası açıldığı takdirde davacılar, açılan dava yüzünden kooperatifin uğradığı zararlardan müteselsilen sorumlu olacaktır.

e. Yapısal Değişikliklerde İptal Davası

Kooperatiflerde birleşme, bölünme ve tür değişmeye yönelik genel kurul kararları alındığı takdirde, bu kararların iptali TTK m. 192 hükmü gereği mümkündür. Bu KoopK m.53 vd. ile TTK m. 447 vd. hükümlerinden ayrı ve özel bir iptal davasıdır. Söz konusu dava, birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararına olumlu oy vermemiş ve bunu tutanağa geçirmiş bulunan birleşmeye, bölünmeye veya tür değiştirmeye katılan kooperatifin ortakları tarafından; bu kararın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde açılabilecektir. İlanın gerekmediği hâllerde süre tescil tarihinden başlar.

¹⁰¹ Y. 23. HD. 07.03.2016 tarihli, 2015/5107 E. ve 2016/1382 K. sayılı kararında da; "...henüz genel kurul yapılmadan gündem maddelerinin iptalinin istenmesinde hukukî yarar bulunmadığından, genel kurul kararlarının iptali davası açıldığında, KoopK m. 98 atfıyla uygulanması gereken ve dava tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan TTK m. 449 gereği, alınan kararların yürütülmesinin geri bırakılmasının tedbiren talep edilmesinin mümkün olduğu..." belirtmiştir.

¹⁰² ÇEVİK, s. 602.

Hüküm TTK’da yer alan birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin hükümlerin ihlali halinde bu davanın açılabilceğini öngörmüştür. Bu hükümlerin ihlali dışındaki hallerde kanımızca ancak genel kurul kararlarının genel iptali yoluna başvurulabilir.

Söz konusu işlemlerde herhangi bir eksikliğin varlığı hâlinde, mahkeme taraflara bunun giderilmesi için süre verir. Hukuki sakatlık, verilen süre içinde giderilemiyorsa veya giderilememişse mahkeme kararı iptal eder ve gerekli önlemleri alır.

f. Yönetim Kurulu Kararlarının İptal Edilebilirliği

Yönetim kurulu kararlarının iptali konusu doktrinde tartışılan konular arasında yer almaktadır. Doktrinde ve Y. 11.HD’nin kararlarında genel olarak yönetim kurulu kararlarına karşı iptal davası açılmayacağı kabul edilmekle birlikte¹⁰³, ilgili dairenin kişisel hakları ihlal eden yönetim kurulu kararları aleyhine iptal davası açılabilceği doğrultusunda kararı da mevcuttur¹⁰⁴.

Bunun yanında, Y. 11.HD’nin 17.09.2002 tarihli, 2002/7111 E. ve 2002/7779 K. sayılı kararında da; KoopK’da, ortağın ortaklıktan çıkarılma kararı dışındaki yönetim kurulu kararlarının iptalinin düzenlenmemiş olmasının, yönetim kurulunun almış olduğu diğer kararlarına karşı da, doğrudan doğruya zarara uğrayan ortak tarafından iptal davası açılmayacağı şeklinde yorumlanamayacağı belirtilmiştir. Bunun aksine görüş benimsenmesinin, doğrudan doğruya zarara uğrayan ortağın sorununun genel kurula taşınması hâlinde, diğer ortakları doğrudan ilgilendiren bir durum olmadığından hakkaniyete uygun olmayan bir kararın çıkmasının muhtemel olduğu düşüncesi üzerinde durulmuştur¹⁰⁵.

¹⁰³ PULAŞLI, **Şirketler**, s. 1348vd, MOROĞLU, s. 191, Y.11.HD 26.02.1989 tarihli, E.1989/3414 ve K.1989/260 sayılı kararı, ERİŞ, **Şirketler**, s. 268.

¹⁰⁴ “...yönetim kurulunun aldığı karar bir şahsı doğrudan doğruya ilgilendirir veya onun haklarını ortadan kaldırır nitelikte ise bu tür yönetim kurulu kararları aleyhine dava açılması mümkündür...” diyen Y. 11.HD. 18.03.2010 tarihli, 20101/2477 E. ve 2010/2990 K. sayılı ilamı, www.kazanci.com. Söz konusu kararda davalı kooperatifin ortağı olan A.S.’nin ortaklık hissesini devir sözleşmesi ile satın alan kişi davalı kooperatife başvuruda bulunarak üyelik işlemlerinin yapılmasını istemiş, ancak kooperatif önceki hisse sahibi hakkında dava bulunması nedeniyle hisseye düşen paranın ve tapunun verilmemesi konusunda karar alındığından bahisle dava sonuna kadar müvekkilinin üyeliği hakkında işlem yapılmayacağı yönünde karar almıştır.

¹⁰⁵ Bir ortağın şahsi haklarının, ihlal edildiği gerekçesiyle mahkemeden ilgili yönetim kurulu kararının iptalinin istenmesi halinde, ortağın söz konusu yönetim kurulu kararının haklarını ne şekilde ihlal ettiğini ispatlaması, gerekli bilgi ve belgeleri mahkemeye sunması gerekecektir.

Yargıtay bir başka kararında da, kooperatifin bir temsilcisini veya ortağını doğrudan doğruya ilgilendiren veya bu kişilerin haklarını ortadan kaldıran yönetim kurulu kararları aleyhine iptal davasının açılabileceğini kabul etmiştir¹⁰⁶.

Yine buna benzer olarak, Y. 11.HD; ortağa arsa payı ile orantısız bir şekilde daha az sayıda daire verilmesine¹⁰⁷, yönetim kurulunun konutların inşası bittikten sonra kura çekilmesini öngören ana sözleşmenin ilgili maddesine aykırı olarak inşaatlara başlanmadan kura çekimi kararı almasına¹⁰⁸, kura çekim tutanağının ve dayanağı olan yönetim kurulu kararının hukuka aykırı olmasına¹⁰⁹, yapımına karar verilen tesislerin plan ve projeye aykırı olarak davacı konutlarının önünü kapatacak şekilde inşa edilmesine¹¹⁰ kooperatifçe yapılan ihale ile satılan işyerlerinin devrinin yönetim kurulu kararı ile iptal edilmesine¹¹¹, ortağa teslim edilen konutun ayıplı olması ve tazminat talebinin kabul edilmemesine¹¹², yönetim kurulunun bir yönetim kurulu üyesini görevinden almasına¹¹³, tarım kredi kooperatifi temsilcisinin bölge birlik görevinin yönetim kurulu kararıyla sona erdirilmesine¹¹⁴ ilişkin kararlarında, ortağın şahsi haklarının ihlal edildiğine ve ortakların doğrudan yönetim kurulu kararlarının iptali davası açabileceklerine karar vermiştir.

KoopK m. 46/3'de de, "... genel kurulun yeni bir toplantıya çağırılması ve kanun, anasözleşme ve iyiniyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen yönetim kurulu kararlarının iptali, ..." hükmü bulunmaktadır. Bu husus gündemde bulunmasa bile genel kurulda görüşülebilecektir. Ko-

¹⁰⁶ Y. 11. HD. 16.09.2004 tarihli, 2004/13813 E. ve 2004/8319 K. sayılı kararı, www.kazanci.com

¹⁰⁷ Y. 11. HD. 21.01.2002 tarihli, 2001/8094 E. ve 2002/345 K. sayılı kararı, www.kazanci.com.

¹⁰⁸ Y. 11. HD. 17.02.2003 tarihli, 2002/8771 E. ve 2003/1183 K. sayılı kararı, www.kazanci.com.

¹⁰⁹ Y. 11. HD. 07.02.2005 tarihli, 2004/4188 E. ve 2005/744 K. sayılı kararı, www.kazanci.com.

¹¹⁰ Y. 11. HD. 17.09.2002 tarihli, 2002/7111 E. ve 2002/7779 K. sayılı kararı, www.kazanci.com.

¹¹¹ Y. 11. HD. 09.07.2007 tarihli, 2006/7467 E. ve 2007/10413 K. sayılı kararı, www.kazanci.com.

¹¹² Y. 11. HD. 15.04.2004 tarihli, 2003/9125 E. ve 2004/4045 K. sayılı kararında, www.kazanci.com.

¹¹³ Y. 11. HD. 03.05.2004 tarihli, 2003/10996 E. ve 2004/4850 K. sayılı ve 16.09.2004 tarihli, 2003/13813 E. ve 2004/8319 K. sayılı, 28.01.1999 tarihli, 1998/8236 E. ve 1999/201 K. sayılı kararları, www.kazanci.com.

¹¹⁴ Y.11. HD. 17.09.2001 tarihli, 2001/4164 E. ve 2001/6822 K. sayılı ve 13.02.2006 tarihli, 2005/1669 E. ve 2006/1321 K. sayılı kararları, www.kazanci.com.

nunun görüşülüp karar alınabilmesine ilişkin şartlar, kooperatife kayıtlı ortakların en az 1/10'nun, gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmeden evvel yazılı teklifte bulunmalarıdır.

Kooperatif ortağının, kanun veya ana sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmedeği ve ortak amacı tehlikeye soktuğu durumlarda, kooperatiften çıkarılmasına kanunen imkân tanınmıştır. Kooperatiflerde ortağın çıkarılma kararı, çıkarmaya yetkili organ ayrımına göre ayrı ayrı ele alınabilir. Zira KoopK m. 16/2'de belirtildiği üzere ortaklıktan çıkarılmaya yönetim kurulunun teklifi ile genel kurul tarafından karar verilir. Ana sözleşme, çıkarılanın genel kurula başvurma hakkı saklı kalmak üzere, bu hususta yönetim kurulunu da yetkili kılabilir.

KoopK m. 16/3 uyarınca genel kurul tarafından verilecek çıkarma kararlarına karşı mahkemede açılacak bir iptal davası dışında, kararın yönetim kurulu tarafından verilmesi hâlinde, ya yetkili üst organ olarak genel kurula itirazda bulunularak çıkarma kararının kaldırılmasını istemek ya da mahkemeye başvurarak yönetim kurulunca alınacak çıkarma kararının iptalini¹¹⁵ sağlamak mümkündür.

Yönetim kurulu tarafından çıkarılma kararı verilmiş ise yönetim kurulu karar defterine, gerekçeli olarak yazılacaktır. Yetkili kişiler tarafından imzalanan karar, hakkında çıkarılma kararı verilen ortağa tebliğ edilmek üzere on gün içinde notere verilir. Ortaklıktan çıkarılma kararı hangi organ tarafından verilmiş ise, hakkında çıkarılma kararı verilen ortak, ona göre başvuru yolunu seçecektir.

Çıkarma kararının yönetim kurulu tarafından alındığı hâllerde, çıkarılan ortağın, yönetim kurulunun çıkarma kararına karşı genel kurula itiraz edip kararın kaldırılmasını talep etmesinin mümkün olduğunu söylemiştik. Bu itirazın konusu, çıkarma kararının, kanuna, ana sözleşmeye veya dürüstlük kuralına uymaması sebebiyle kaldırılmasıdır.

Kanun koyucu, bu kuralı koyarken kooperatif ortaklığından keyfi, öznel ve herhangi benzeri bir düşünce ile ortağın çıkarılmasına engel olmak amacını taşımaktadır. Dolayısıyla, kooperatif ana sözleşmesinde belirtilen ortaklıktan çıkarılma sebepleri, hukuka uygun ve somut olmalıdır.

¹¹⁵ Bu konuda, KURT Kudret; "Kooperatif Ortaklığından Çıkarılma İtiraz ve Davaları", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 1992/4, s. 528.

Bu anlamda genel hukuk kurallarına aykırı çıkarma sebepleri, kooperatif ortaklığından çıkarılma sebepleri olarak ana sözleşmede yer alamaz. Genel hukuk kurallarına aykırı çıkarma sebepleri ana sözleşmeye yazılmış olması hâlinde, yazılan sebeplere dayanılarak ortaklıktan çıkarma işlemi de yapılamaz. Yine kooperatif ana sözleşmesinde yer verilen soyut ve belirsiz kavramlara dayanılarak da ortak çıkarılamaz.

Nitekim KoopK m. 16/1'deki, "*ortaklar ana sözleşmede açıkça gösterilmeyen sebeplerle ortaklıktan çıkarılamazlar*" hükmü gereği, ana sözleşmede açıkça gösterilmeyen sebep veya sebeplerle bir kooperatif ortağının, çıkarılması mümkün değildir. Buna göre, ana sözleşmede çıkarmaya dair sebepler sayılı ve sınırlıdır¹¹⁶. Genel kurul veya yönetim kurulu, ortaklıktan çıkarılma sebeplerini uygularken, TMK m. 2'yi her durumda göz önünde bulundurmalıdır¹¹⁷.

Aksi durumlarda, ana sözleşmedeki buna ilişkin hükümler veya bu hükümlere dayalı çıkarılma işlemleri geçersiz olacaktır. Buradaki geçersizlik de kanuna ve temel olarak emredici hukuk kurallarına aykırılık oluşturduğundan butlan yaptırımına tabidir¹¹⁸.

KoopK m. 16/3, ortak tarafından itirazın yapılma şeklini şarta bağlamıştır. İtiraz ilk toplanacak genel kurula sunulmak üzere noter aracılığıyla yönetim kuruluna gönderilecektir. Yönetim kurulu yalnızca, yapılan itirazı genel kurula bildirmekle yükümlüdür. İtirazın, yönetim kurulu tarafından genel kurula sunulacağı Kanun'da da ifade edilmiştir. Genel kurula itiraz edildikten sonra, çıkarılan ortağın, aynı zamanda bir de mahkemeye çıkarmanın iptali davası açamayaacağı, kanunda açıkça ifade edilmiştir¹¹⁹.

İtiraz üzerine henüz bir karar çıkmadan, mahkemede iptal davası açma hakkı doğmayacaktır. Genel kurula yapılan itirazın ardından, genel kurul tarafından verilen karara karşı ise itiraz davası açılabilecektir. Burada söz konusu

¹¹⁶ Kooperatifin iş ve faaliyetlerine ilişkin, kooperatifin ve kooperatif yöneticilerinin itibarını zedeleme kastıyla ya da kooperatifin zararına hareket edilmesi, kooperatif ortaklığına kabul şartlarının kaybedilmesi veya kooperatife girişte ortaklık şartlarını taşımadığının sonradan tespit edilmesi gibi hallerin, çıkarılma sebebi olarak ana sözleşmelere konulduğu görülmektedir.

¹¹⁷ KURT, s. 516.

¹¹⁸ KURT, s. 516.

¹¹⁹ KoopK m. 16/3'de yer alan hükme göre, "...Genel kurula itiraz edildiği takdirde, yönetim kurulunun çıkarma kararı aleyhine itiraz davası açılmaz. İtiraz üzerine genel kurulca verilecek karara karşı itiraz davası hakkı saklıdır...".

olan itiraz davası, genel kurulun, yönetim kurulunun çıkarma kararını onaylamasına karşı açılan bir davadır.

Karar genel kurul tarafından verildiği takdirde, ortak tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açabilecektir. Ancak tebliğ edilen karar, yönetim kurulu tarafından verilmiş ise ortak, üç aylık süre içinde ya genel kurula itiraz edecek ya da itiraz davası açacaktır. Üç aylık itiraz süresi içinde dava açılmaz veya itiraz edilmez ise verilen çıkarılma kararı kesinleşecektir. Meğerki genel kurul veya yönetim kurulu tarafından verilen çıkarılma kararı batıl olsun. Bu halde itiraz herhangi bir süreye tabi olmayacaktır.

Yönetim kurulunun verdiği ortaklıktan çıkarma kararına karşı genel kurula yapılan itiraz, ilk toplanacak genel kurula sunulmak üzere, yönetim kuruluna noter aracılığı ile tebliğ ettirilecek bir yazı ile yapılacaktır. Genel kurula itiraz edildiği takdirde, yönetim kurulunun çıkarma kararı aleyhine itiraz davası açılmayacaktır. İtiraz üzerine genel kurulun verdiği karara karşı itiraz davası hakkı saklıdır.

KoopK m. 16 hükmüne göre, yönetim kurulunun ortaklıktan çıkarma kararına karşı da tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açılabilmesi mümkün kılınmıştır. İtiraz davası olarak adlandırılan bu dava, Yargıtay tarafından kabul edildiği üzere, niteliği bakımından, genel kurul ya da yönetim kurulu kararının ortadan kaldırılmasını amaçlayan bir iptal davasıdır¹²⁰. Nitekim bu dava uygulamada ihraç kararının iptali olarak da anılmaktadır.

İtiraz davası sonucunda, hukuka aykırı olarak alınan çıkarma kararının iptaline karar verilmekte ve çıkarma kararı sanki hiç alınmamış gibi ortaklık ilişkisi aynen devam etmektedir.

Burada ele aldığımız, yönetim kurulunda alınan çıkarma kararının iptalinin temel hususları şunlardır:

KoopK m. 16'da sadece çıkarma kararlarına karşı açılabilen bir dava türüdür. Bu itiraz davasında çıkarma kararının KoopK'nın 16 ve 27. maddelerine uygunluğu değerlendirilmektedir. Yönetim kurulunca alınan çıkarma kararına karşı dava açma süresi, tebliğ tarihinden itibaren 3 ay olarak kabul edilmiştir. KoopK'nın 16. maddesine göre sadece çıkarılan ortağın, çıkarma kararına karşı dava açma hakkı vardır.

¹²⁰ Y. HGK. 23.10.2002 tarihli, 11-633 E. ve 847 K. sayılı kararı, www.kazanci.com.

Kooperatif yönetim kurulu kararlarının iptali açısından son olarak değineceğimiz iptal hakkı, kooperatiflerin birleşmesi, bölünmesi ve tür değiştirmesine bağlı yönetim kurulunda alınan karara ilişkindir. Bu durum ancak kooperatif ana sözleşmesinde böyle bir yetkinin yönetim kuruluna verilmesi hâlinde geçerli olur.

TTK m. 192/2'ye göre birleşme, bölünme ve tür değiştirmelerde kararın bir yönetim organı tarafından verilmesi hâlinde de iptal davası açılabilecektir¹²¹. Yönetim kurulu tarafından birleşmeye karar verildiğinde, ortaklar kurulda oy kullanmamışlarsa bile, iptal davası açma hakkını elde etmişlerdir. İlgili kararın iptali davası, genel kurulun benzer şekilde aldığı birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararlarının TTK m. 134 ile m. 190 hükümlerine aykırı olması sebebiyle açılabilir.

Söz konusu dava TTK m. 192/1 uyarınca, kararın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde açılabilir. Ancak bu davada TTK m. 192/3 uyarınca, işlemlerde herhangi bir eksikliğin varlığı hâlinde, mahkeme taraflara bunun giderilmesi için süre verilir. Hukuki sakatlık, verilen süre içinde giderilemiyorsa veya giderilememişse mahkeme kararı iptal eder ve gerekli önlemleri alır.

¹²¹ Ayrıntılı bilgi için bkz., NARBAY Şafak/ KESİCİ Buğra; "Ticaret Ortaklıklarında Yapısal Değişiklik Kararına Karşı Öngörülen İptal Davası Üzerine "Karşılaştırmalı Bir İnceleme", *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi (TFM)*, 2015/1, 107-160, s. 122-125.

SONUÇ

Kooperatif organları ve organ kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin kuralların, bu kuralların yargı kararlarında ne şekilde yorumlandığı, anonim şirkete ilişkin hükümlerin kooperatiflere doğrudan ve dolaylı olarak hangi hallerde uygulandığının birlikte değerlendirilmesi yapılmıştır.

Kooperatif organları kararlarının hükümsüzlüğü, genel kurul ve yönetim kurulu açısından; yokluk, butlan ve iptal edilebilirliktir.

Kanunen belirlenmiş olan kurucu şekli unsur ve şartların bulunmadığı hukukî işlemin varlık kazanmadığı durumlarda, hukukî işlem yok hükmünde kabul edilecektir. Bu bakımdan ister genel kurul ister yönetim kurulu kararı olsun, bir kararın oluşması için iki unsurun varlığı aranır. Bunlar toplantının yapılması ve kararın alınmış olmasıdır. Bunlar yoksa alınan karar da yoktur.

Kooperatif organ kararlarının butlanında ise TBK m. 27 hükmü dışında KoopK m. 98 atfıyla, TTK m. 447 kooperatif genel kurul kararlarında da örnek kabilinden sayılanlar olarak uygulanır. Yine aynı şekilde TTK m. 391 hükmü ile yönetim kurulu kararlarının butlanında da burada sayılanlar butlan yaptırımını için ele alınır.

Kooperatif organ kararlarının iptalinin gündeme gelebilmesi için öncelikle bir kararın varlığı ve var olan kararın geçerli olması gerekir. Ancak kurucu ve geçerlilik unsurları mevcut olan bir organ kararının iptal edilebilirliğinden söz edilebilecektir.

KoopK m. 53, genel kurul kararlarının iptali ve buna ilişkin şartlar düzenlenmiştir. Genel kurul kararının iptali kanuna, kooperatif ana sözleşmesine veya iyiniyet kuralına aykırılığı nedeniyle iptal edilebilir niteliktedir. Genel kurul kararlarının iptal edilebilirliği, itiraz veya def'i şeklinde ileri sürülemeyecek, yokluk ve butlan gibi mahkeme tarafından re'sen nazara alınamayacaktır.

Kooperatiflerde yönetim kurulunun, ortaklıktan çıkarma kararları dışındaki kararları aleyhine kural olarak iptal davası açılmaz ise de, Yargıtay'a göre, yönetim kurulu kararlarının icra edilmesi sonucu bir ortak kişisel olarak doğrudan doğruya zarar görürse, yönetim kurulu kararının iptali için yargıya başvurulabilir. Bu nitelikte olmayan kararlar için ise iptal davası açılmaz.

Ancak yönetim kurulu kararlarının iptali açısından belirtilebilecek bir diğer dava, yönetim kurulunun aldığı ortağın çıkarılması kararıdır. Bu karara karşı genel kurula itiraz yapılabileceği gibi, direkt olarak iptal davası da açılabilir.

lır. Bu davanın süresi kararın tebliğinden itibaren üç aydır. Aynı husus, karara karşı genel kurula itiraz edilmesi ve bu itirazın reddedilmesi hâlinde de söz konusudur. Hâlbuki genel kurul kararlarının iptali davası için Kanun'da tanınan süre, toplantıyı takip eden günden başlamak üzere bir ay olarak belirlenmiştir. Yapılan itiraz üzerine genel kurulun vereceği kararlara ilişkin olarak, koşulları sağlandığı takdirde, üç aylık süre içinde iptal davası açılabilecektir.

KoopK'da olmayan ve 98. madde atfının da söz konusu olmadığı bir başka iptal davası ise kooperatiflerde yapısal değişikliklere ilişkin TTK m. 192'de düzenlenmiş iptal davasıdır. Bu dava sadece TTK'nın yapısal değişikliklere ilişkin hükümlerinin ihlali halinde ilgili organ kararlarına karşı, kararın sicile tescilinden sonraki iki ay içinde açılabilen bir davadır. Bu dava sonucunda alınan yapısal değişiklik kararı iptal edilebilir. Ancak Kanun, eksikliklerin tamamlanması için organa süre verilebileceğini, bu süre içinde eksiklik ortadan kaldırılamazsa, kararın iptal edilebileceğini öngörmüştür.

Kooperatif organ kararlarının hükümsüzlüğünde, en çok karşılaşılan sorun, hükümsüzlük yaptırımının hangi türe girdiğinin doktrin ve yargıda farklı farklı ele alınmasıdır. Bir hükümsüzlük türüne girmek ya da girmemek, yaptırımın türü, alınan kararın tamir edilip edilemeyeceği ve bu kararın hangi süre içinde o yaptırım için dava yoluna başvurulacağına önem taşır. Bu konuda yargı kararları belli bir zemine oturmuşsa da, zaman zaman çelişkili kararlar görülmektedir. Doktrinde de aynı durumun varlığı, çelişkilerin devam etmesine yol açmaktadır. Bu bakımdan yine uygulamanın ana hatları içeren istikrarlı kararlar vermesi şarttır. Özellikle kooperatiflerde KoopK hükümlerinin muğlak ve çelişkili oluşu, uygulamadaki yorumlamaya daha çok ihtiyaç göstermektedir.

Bu bakımdan bilhassa kooperatif organ kararlarının hükümsüzlüğü için istikrar kazanmış, belli bir temele oturmuş kararlar birlikteliğine ihtiyaç bulunmaktadır. Bunu sağlamada, hem doktrin hem de geçmiş yargı kararları üzerinden yaptığımız incelemenin bir yol göstermesini umuyoruz.

KAYNAKÇA

AKDAĞ GÜNEY Necla: “Anonim Şirketlerde Eşitlik İlkesi”, *GÜHFD*, C. XVIII, S. 3-4, 2014.

AKSOY Mehmet Ali: “Türk Kurumsal Yönetim Düzenlemeleri Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu”, *GÜHFD*, C. XVII, S. 1-2, 2013, 45-76.

ALİEFENDİOĞLU Yılmaz: **Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında “Yokluk” Ya Da “Yok İşlem”**, *TBB Dergisi*, S.81, 2009.

ANTALYA Gökhan: **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Cilt I, 3. Baskı, İstanbul, 2018.

ARSLANLI Halil: **Anonim Şirketler**, İstanbul, 1960.

ARSLANLI Halil: **Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller**, İstanbul, 1960.

BAHAR SAYIN Hediye: **Pay Sahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı**, 2.Baskı, İstanbul, 2017.

BAHTİYAR Mehmet: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Toplantıları I-II-III**, Türkiye Barolar Birliği, Ankara, Mart 2008.

BAHTİYAR Mehmet: **Ortaklıklar Hukuku**, 13.Bası, İstanbul, 2019 (Ortaklıklar).

BİNGÖL Adil: **Türk Hukuku’nda Kooperatif Genel Kurulu**, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2010. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*)

ÇAMOĞLU Ersin: **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu**, 3.Bası, İstanbul, 2010.

ÇEVİK Orhan Nuri: **Kooperatifler Hukuku Uygulaması ve İlgili Mevzuat**, 5. Baskı, Ankara, 1999.

DOMANIÇ Hayri: **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, C.II, İstanbul, 1988.

EMİNOĞLU Cafer: “Anonim Şirket Pay Sahipleri Açısından “Eşit Şartlarda Eşit İşlem” İlkesi”, *TFM*, C. 1, S. 1, 2015, 79-88.

ERCOŞKUN ŞENOL Kübra: “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Toplantılar”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Özel Sayı, *MÜHAD*, C.19, S. 2, 2013, 1693-1726.

ERİŞ Gönen: **Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara, 1995 (Şirketler).

ERİŞ Gönen: **Uygulamalı Kooperatifler Hukuku**, Ankara, 2001.

HATEMİ Hüseyin: **Medeni Hukuka Giriş**, İstanbul, 1999.

HELVACI Mehmet; **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukukî Sorumluluğu**, 2. Bası, İstanbul, 2001.

İMREGÜN Oğuz: “Türk Hukukunda Anonim Ortaklıklarda Toplantı ve Karar Yetersayıları”, *İUHFM*, C. 50, S. 1-4, 1984 (Yetersayıları).

İMREGÜN Oğuz: **Anonim Ortaklıklar**, 4. Baskı, İstanbul, 1989 (Ortaklıklar).

İMREGÜN Oğuz: **Anonim Şirketlerde Münferit Pay Sahibinin Umumi Heyet Kararları Aleyhine İptal Davası Açmak Hakkı**, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 2, S. 2, 149-175.

İMREGÜN Oğuz: “Anonim Ortaklıklarda Toplantı ve Karar Yeter Sayıları ve Yönetim Kurulu Kararlarına Karşı Başvuru Yolları”, *Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı*, C. 1, Beta Yayınevi, İstanbul, 2001, 277-292.

KARA Etem: **Kooperatif Genel Kurul Kararlarının İptali**, *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 15, 2018, 45-86.

KARASU Rauf: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı**, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C.I, Ankara, 2010 (Genel Kurul).

KARASU Rauf: **Emredici Hükümler İlkesinin Kapalı Tip Anonim Şirketler ve Limited Şirketler Açısından Doğurduğu Sorunlar ve Çözüm Önerileri**, *TFM*, 2015/1 (Emredici Hükümler).

KAYAR İsmail: **AO ve Kooperatiflerde Genel Kurul Toplantı ve Karar Yetersayılarına Uyulmamasının Sonuçları ve İptal Kararının Etkileri**, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.III, S.2, 2008, 251-262.

KENDİGELEN Abuzer: **Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, 3.Bası, İstanbul, 2016.

KIRCA İsmail/ ŞEHRİALİ ÇELİK Hayal/ MANAVGAT Çağla: **Anonim Şirketler Hukuku**, C.1/2, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, BTHE, Ankara, 2013 (C. 1/2).

KIRCA İsmail/ ŞEHRİALİ ÇELİK Hayal/ MANAVGAT Çağlar: **Anonim Şirketler Hukuku**, C.2/2, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, BTHE, Ankara, 2017 /(C. 2/2).

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip: **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, C.1, 7. Baskı, İstanbul, 2017.

KORKUT Ömer: **Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı**, 1. Baskı, Adana, 2012.

MOROĞLU Erdoğan: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarısı Taslağı, Değerlendirme ve Öneriler**, 4.Bası, Ankara, 2006.

MOROĞLU Erdoğan: **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 8. Baskı, İstanbul, 2017.

NARBAY Şafak/KESİCİ Buğra: **Ticaret Ortaklıklarında Yapısal Değişiklik Kararına Karşı Öngörülen İptal Davası Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme**, *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi (TFM)*, 2015/1, 107-160.

NOMER ERTAN Nedret Füsün: “Anonim Ortaklıkta Eşit Davranma (Eşit İşlem) İlkesi”, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan, İstanbul, 1998, s. 469-490.

OĞUZMAN M. Kemal/ÖZ Turgut: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, Gözden Geçirilmiş 16. Bası, İstanbul, 2018.

ÖZTAN Bilge; **Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fillerinden Doğan Sorumluluk**, Ankara, 1970.

PASLI Ali: Anonim Ortaklık Genel Kurulunda Kullanılan Oyun Hukuki Niteliği, İÜHFM, S. 1-2, İstanbul, 2009.

PLESSIS Jean du, LUTTERMANN Claus: “Corporate Governance in the EU, the OECD Principles Of Corporate Governance and Corporate Governance in Selected Other Jurisdictions”, *German Corporate Governance in International and European Context*, Springer, 2007, 215-256.

POROY Reha/TEKİNALP Ünal/ÇAMOĞLU Ersin; **Ortaklıklar Hukuku**, C. I, 14. Baskı, İstanbul, 2019.

PULAŞLI Hasan: **Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi**, *GÜHFD*, 2013, C.17, S. 1-2.

PULAŞLI Hasan: **Şirketler Hukuku Şerhi**, 3. Baskı, Ankara, 2018.

SAKA Zafer: **Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul**, 1.Baskı, İstanbul, 2004.

TANÖR Reha: “Kurumsal Yönetim Arayışları Doğrultusunda Banka Yönetim Kurulunda Bağımsız Üyelik”, *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları*, Ankara, 2005.

TEOMAN Ömer: **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu**, 1. Baskı, Ankara, 1983.

TEOMAN Ömer: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Anonim Ortaklık Yönetim Kuruluna İlişkin Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi**, *Batider* C. 26, S. 3, Eylül 2010.

TURANLI Hüsnü: **Yeni Türk Ticaret Kanunu Işığında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü**, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVII, 2013, S.1-2.

ÜÇİŞİK H. Güzin: “Türk Hukuku’nda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Sakatlığı Konusunda Getirilen Düzenlemelerin Değerlendirilmesi”, *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, C. 3, S. 5, 2011, 57-65.

ÜÇİŞİK H. Güzin/ÇELİK Aydın: **Anonim Ortaklıklar Hukuku**, Ankara, 2013.

YANLI Veliye: “Kamuyu Aydınlatma Açısından Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkelerinin Değerlendirilmesi”, *Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan*, C. 2, İstanbul, 2007.

YILDIZ Şükrü: **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi**, Ankara, 2004.

YİĞİT İlhan: **Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar**, İstanbul, 2004.

YÖRÜK ATİLA Pelin/ YÖRÜK Atılğan Barış: **Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarında Yokluk ve Butlan**, *İKÜHFD*, 16(2), 2017, 207-233.

YÜCE Aydın Alber: **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, 2018.